A testnevelés tanítása

XVII. ÉVFOLYAM

1981 | 6

A MŰVELŐDÉSI MINISZTÉRIUM
MÓDSZERTANI FOLYÓIRATA

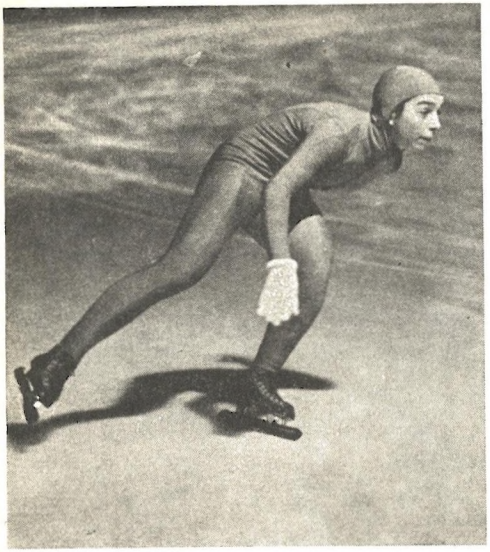

Lovas Albert felvétele

TARTALOM

Andor György: A kétnapos szabad hétvége és felhasználása 1

Dr. Markos Tiborné—Csillag Béla: Szabadszombat és a szabadidő 4

Földesiné dr. Szabó Györgyi: Középiskolások és szüleik az élsportról I. 5

Oláh Miklós: Tanulás és sport 10

Szentgyörgyi Zoltán: Néhány „varázslatos" gyakorlat a sokoldalú lábfunkció fejlesztésére ... 13

Andor György: A magyar repülés múltjáról — Beszélgetés Bánhidi Antallal 16

Gyógytestnevelés 19

Ötletek, újdonságok 22

Sport és nyelv 24

Könyvismertetés 26

Iskolai testnevelés. Bibliográfia I. 28

E számunk szerzői: dr. Andor György nyelvész, OPI, Bp.; *Bátor Vilmos* egyetemi testnevelő tanár, Bp. *Berek Károly* testnevelő tanár OPI, Bp.; *Csillag Béla* tanszékvezető főiskolai docens, Eger; *Földesiné dr. Szabó Gyöngyi* szociológus, TF, Bp.; *dr. Markos Tiborné* gyakorló iskolai testnevelő tanár, Eger; *Nagy Istvánné* könyvtáros, TF, Bp.; *Nagy Sándor* testnevelő tanár, OPI, Bp.; *Oláh Miklós* testnevelő tanár, Bp.; *Pandurics István* főiskolai adjunktus, Kaposvár; *Szentgyörgyi Zoltán* egyetemi testnevelő tanár, Bp.

A testnevelés tanítása

Felelős szerkesztő:
Nagy Sándor

Szerkesztő bizottság:
Burka Endre
Gyenge József
Higl Lászlóné
Dr. Kálmánchey Zoltán
Dr. Nagy György
Dr. Székely Gabriella
Dr. Takács Ferenc
Varga Sándor
Várady Géza

Rovatvezetők:
Dr. Andor György
Dr. Csider Tibor
Lovas Albert
Somorjai László
Szentgyörgyi Zoltán

Megjelenik évente hatszor

ISSN 0563—2021

Szerkesztőség: Országos Pedagógiai Intézet, 1946 Budapest VII., Gorkij fasor 17—21. Postafiók 33. Telefon: 211-200 — Kiadja a Tankönyvkiadó 1363 Budapest V., Szalay u. 10—14. — A kiadásért felelős a Tankönyvkiadó igazgatója — Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető a hírlapkézbesítő postahivataloknál és a Posta Központi Hírlap Irodánál (postacím: Budapest V., József nádor tér 1. — 1900) közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a KHI 215—96162 pénzforgalmi jelzőszámra. Előfizetési díj egész évre: 27,— Ft. — Egyes példányok beszerezhetők a Budapest V., Bajcsy-Zsilinszky út 76. sz. alatti hírlapboltban.
Példányonkénti eladási ár: 5,50 Ft

Egyetemi Nyomda — 81.7315 Budapest, 1981
Felelős vezető: Sümeghi Zoltán igazgató

A kétnapos szabad hétvége és felhasználása

ANDOR GYÖRGY

A következő tanévtől kezdve minden iskolában bevezetik a szabad hétvégeket, az 5 napos munkahetet. Erre az időre — ahol csak lehetséges — a munkahelyek is áttérnek erre a formára. Megnövekedik tehát az egybefüggő heti szabadidő s ez — a 11 napos ciklus rövid idő alatt szerzett tapasztalatai mellett is — lényeges problémákat vet fel, melyek részben összefüggnek a már eddig is meglevőkkel. A továbbiakban e témával természetszerűleg csak a testnevelés szempontjából foglalkozunk.

A fiatalok nagyobb része keveset tartózkodik a szabad levegőn, keveset mozog, sportol akár a szabadban, akár az erre alkalmas zárt helyen. Az iskolai testnevelési órák ideje nem elegendő a kívánatos mozgásigény kielégítésére s ezen órák száma nem növelhető. Sajnos gyakran találkozhatunk olyan jelenséggel — alsó tagozaton —, hogy a tanító néni „büntetésből" testnevelés helyett más órát tart.

Szakcikkek sora bizonyítja, hogy fiatalságunk magassága növekszik, de erőnlétben, egyéb fizikai jellemzőkben nem. Ez és a kevés mozgás minden bizonnyal összefügg egymással. A jelenségnek két alapvető okát látom. Az egyik a helyhiány — gondolok itt a nem egy iskolából hiányzó vagy órák tartására alig alkalmas tornatermek mellett a kevés és nem is mindig megfelelően felszerelt játszóterekre is. A bitumenes focipálya, az alábetonozott játszókák, csúszdák tovább csökkentik meglevő lehetőségeinket, hiszen ezek a kisebb korosztályok számára jelentős mértékben sérülésveszélyesek. A másik ok a fiatalok igénye. Az egyre több szórakozási, kikapcsolódási lehetőség (elsősorban a magnó, a lemez és főleg a mértéktelen televíziózás) csökkenti a fiatalok igényét a testmozgás iránt. Ezen a párperces tévétorna nem változtat, tapasztalataim szerint ezt szinte mindenki ülve nézi végig. A megnövekedett lehetőségeknek nevelési-oktatási céljaink elérése miatt is örülnünk kell, de annak már nem, hogy ezek kiaknázása általában egyoldalú és a tanulás mellett főleg a testedzés rovására megy. Arról sem szabad megfeledkeznünk, hogy a mai gyermekből szülő lesz, aki valószínű, hogy megszokott életmódjának megfelelően fogja nevelni gyermekeit.

Nagy felelősség hárul a testnevelő tanárra, aki e munkáját is csak az osztályfőnökkel, az ifjúsági mozgalommal s az egyéb nevelési tényezőkkel való együttműködéssel tudja igazán jól ellátni.

A napközi otthonok szombati nyitvatartása változatlanul megmarad a hétvégeken is dolgozó szülők és reméljük, a veszélyeztetett gyermekek számára. Ám foglalkozási struktúrájának meg kell változni. Növelni kell a kulturális foglalkozások számát (például filmvetítés, ismerkedés a környezettel, mely egyben mozgást is jelent) és növelni kell a sporttevékenységek mennyiségét is. Ez utóbbi talán ahhoz is hozzájárul, hogy a már említett veszélyeztetett fiatalok nagyobb számban és önként vegyenek részt a szombati napközis foglalkozásokon. Ez lehet egy csoporton belüli játékos verseny, mérkőzés, bajnokság — akár havonta is — s ha több napközis csoport van, lehet rendszeres napközis bajnokság is. A séta is fejleszti a testkultúrát. Játszótéren is lehet napközis foglalkozást tartani. Egy a lényeg: a fentiekben minden gyermek vegyen részt. A programok összeállításánál természetesen figyelembe kell venni — a tárgyi lehetőségek mellett — az életkort és az érdeklődést is. Ezek jó szervezéséhez azonban a legtöbb esetben szükséges a napközis és a testnevelő tanár legalább szóbeli konzultációja, javaslatai.

Az éves iskolai vagy iskolák közötti versenyeket is lehet szombaton rendezni s e napra tehetők a nagyobb túrák, túraszerű versenyek — karöltve például az ifjúsági mozgalommal. Vigyázni kell azonban arra, hogy a szombatokon a nem napközisek számára rendezett programok ne legyenek túl gyakoriak. Helytelen lenne ugyanis a szombatot tanítás nélküli, de kötelező iskolai programmal ellátott nappá tenni, hiszen az ötnapos tanítási hét bevezetésének éppen nem ez a célja.

A szombat délutáni és a vasárnapi tested-

zési lehetőségeket az iskola sportlétesítményei nyitvatartásával lehetne növelni. Az utóbbi években nagyon lassú fejlődésnek induló téli lehetőségek — itt a sportudvaron létesítendő korcsolyapályára gondolok elsősorban — szintén jelentős mértékben növelnék a hétvége testedzés szempontjából is jól kihasználható lehetőségeit. Jó megoldásnak tűnik az is, hogy az iskola és a helyi sportegyesület — szerződés alapján vagy anélkül — együttműködik. Ezt azonban az iskolának, helyesebben az iskola vezetőségének kell kezdeményezni. Az egyesület a tapasztalatok szerint csak az élsportolók miatt keresi meg az iskolát, viszont a legtöbb helyen — most természetesen nem elsőosztályú, féltve óvott pályákra, hanem a többedrangú edzőpályára gondolok — az egyesületek nem zárkóznak el az iskolával tartott jó kapcsolat elől. Edzés- és versenyidő kivételével ezeket a pályákat is nagyszerűen lehet hasznosítani.

Mindezek kihasználására persze meg kell tanítani a gyermekek és a szülők döntő többségét. Ismertetni kell velük a lehetőségeket, felhívni a figyelmüket, s nem utolsó sorban bemutatni a hétvégi testmozgás rendkívüli jelentőségét. Ebben a munkában a testnevelő tanárnak nagyon szorosan együtt kell működni az osztályfőnökkel. A testnevelő konzultációs, javaslattevő szakember legyen a többnyire nem testnevelő osztályfőnök mellett.

Manapság egyre többen járnak autóval kirándulni. Itt is érdemes javasolni a szülőknek, hogy a megfelelő helyen szálljanak ki a kocsiból és az étkezés mellett testmozgással is foglalkozzanak. Tapasztalataim szerint nálunk is egyre jobban terjed az a Nyugatról származó autóstúra-forma, hogy a család reggel beszáll a kocsiba és este a ház előtt kiszáll. Pedig e túrák — a családi kapcsolatok további mélyítése mellett — nagyszerű lehetőséget kínálnak a legkülönbözőbb sportoknak, a nemrégiben divatossá vált tollaslabdának, minitenisznek, repülőtányérozásnak ... a hagyományosakat most nem is említve. A játékok mellett a túra — az autóból kiszállva például egy hegycsúcs megmászása — is javasolható. Ahol erre van lehetőség, javasolni lehet kerékpártúrákat is. A kerékpártúrák szervezésekor fel kell hívni a gyermekek és sajnos sokszor a szülők figyelmét az előadódható veszélyekre. (Az osztályfőnöki órákon vannak ilyen témák, de ezek a gyakorlat tanúsága szerint nem mindig elegendők.)

Mindez persze látszólag rendkívüli többletterhet ró a testnevelőre. A jól szervezett szabadidős tevékenységnél a testnevelőnek inkább irányító, javaslattevő szerep marad. Kikre támaszkodhatunk elsősorban?

A külső nevelési tényezők (esetünkben elsősorban a sportkörök és az MHSZ, valamint az üzemek) együttműködésének, az esetleges szerződések megkötésének az iskolától kell kiindulni, s ez az iskolavezetés elsősorban az igazgató feladata. Az együttműködés ápolása, fenntartása viszont a szakember, a testnevelő dolga. Vitás esetekben az javasolható, hogy a vezetőség tárgyalja meg a problémákat! A másik fő segítő, aki bizonyos szempontokból jobban ismeri a tanulót, mint a testnevelő (veszélyeztetettség, betegség, érdeklődés, baráti kapcsolatok stb.) az osztályfőnök, akivel — témánktól függetlenül is — minden szaktanárnak együtt kell működni. A téma viszont tovább növeli ezen együttműködés fontosságát, jelentőségét, mely különösen a veszélyeztetett gyermekek esetében nő meg.

A másik partner, segítőtárs a napközis nevelő. Szerepéről, feladatairól már írtunk, itt csak annyit jegyeznénk meg, hogy az érvényben levő nevelési-oktatási terv A tanórán és iskolán kívüli nevelés terve című, a helyi körülmények miatt csak javaslatokat, ötleteket adó része külön kitér a napközisek sport- és játékfoglalkozásaira.

A szaktanárok is lehetnek segítőtársak. Egy részük azért, mert szeretik és ismerik a sportot, más részük — itt elsősorban a földrajz szakosokra gondolok — segíthetnek a túrák szervezésében, lebonyolításában.

Az egyik legjelentősebb partner az úttörő- és KISZ-mozgalom. A kisdobosok hat és az úttörők tizenkét pontjában eleve szerepelnek a testedzéshez kapcsolódó témák. De ezen túl a szervezésben és a lebonyolításban — mely tulajdonképpen nekik is kötelességük — már eddig is sok mindent tettek. Például az alsó tagozatosok versenyei rendezésében feladatot vállalhatnak — mint eddig is sok esetben — a 7—8. osztályosok. Ugyanígy segítheti a hétvégi testedzést az ifimozgalom, a patronáló KISZ, ám nekik mindig meg kell adni a szükséges pedagógiai és egyéb szükséges tudnivalókat.

Támaszkodhatunk az iskolai — vagy a helyi könyvtárosra is, aki elsősorban útikönyvekkel, térképekkel, szabálykönyvek és egyéb, a sporttal foglalkozó művek ajánlásában, megszerzésében segítheti az érdeklődőket.

Röviden meg kell említenünk még két iskolán kívüli nevelési tényezőt. Az egyik a szülő, akinek — az osztályfőnökkel karöltött — felvilágosítását már említettük. De tehetünk programjavaslatokat is a hét végére. Nem egy szülő (család) van, akik szívesen részt vesznek rendezőként, kísérőként a tanulók hétvégi programjain. Mostanában kezd fejlődni a nagyon is helyeselhető családi versenyek rendszere, mely a gyermeken túl a szülőknek is megfelelő mozgási lehetőséget ad s a vetélkedés közben még a felügyelet egy jelentős részét is el tudják látni a felnőttek. A fentebb már említett jégpályák karbantartásába is bevonható a szülők egy része, de tapasztalataim szerint az iskolák nem eléggé élnek evvel a lehetőséggel. A legtöbb helyen a szülő — esetleg nagyszülő — csak kísérő a hosszabb túrákon.

Az előzőekhez sok szempontból hasonló mondható el a patronáló brigádokról, üzemi KISZ-szervezetekről. Segíthetik a hétvégi programok lebonyolítását, a szervezést, az ellenőrzést, a felügyeletet — természetesen csak akkor, ha a már említett elvet figyelembe vesszük: nem szabad minden vagy majdnem minden hétre az egész iskolára, az egész osztályra kiterjedő kötelező programot csinálni. (Néhány helyen már nagyon jól bevált gyakorlat a gyermekek és a szülők, illetve a patronálók közös kirándulásai, versenyei.) Ez a testi nevelésen túl a nevelés számos más területén is jelentős eredményeket hozhat.

A már negatív példaként említett televízió és a tömegkommunikáció más eszközei is felhasználhatók a testedzés elősegítésében. Hívjuk fel a fiatalok figyelmét egy-egy nagyobb világverseny vagy csak verseny, sportműsor közvetítésére. Sok gyermeknek adhatunk olyan élményt, mely lehet, hogy amatőr szinten, de a sportág kipróbálására s ezen keresztül esetleg rendszeres gyakorlására készteti őket. A látott versenyek után érdemes egy-két percet az események megbeszélésére, az értékelésre (például sportszerűség, kiugró eredmények, nemzetközi sikerek, a rendszeres edzés és sportszerű életmód stb.) megbeszélésére szánni. Még ha a tanóra keretein belül tesszük is ezt, az esetek többségében megtérül az erre fordított néhány perc.

Adott esetben — a testnevelő tanár vagy más vezetésével — el is vihetjük tanítványainkat egy-egy lényegesebb sporteseményre. Ez persze előzetes szervezést kíván — amelyben segíthetnek a fent említett iskolán kívüli nevelési tényezők, személyek, de az utólagos megbeszélést, az értékelést nem szabad elhanyagolni.

Az előzőekben már említettem, hogy a sportolási lehetőségek szempontjából sok iskola mostoha körülményekkel rendelkezik. Ezeken a helyeken ha ezt az egyéb lehetőségek — például szabad hely — lehetővé teszik, a szülőket, a KISZ-eseket, a patronáló vállalatot vagy brigádot bevonva társadalmi munkában létrehozhatunk kisebb sportpályát. Ez elősegítheti a kétnapos szabad hétvége hasznos eltöltését.

A felsorolt javaslatok talán túlzónak, túl soknak látszanak. Nem is várhatjuk el egyetlen iskolától sem, hogy mindezt teljesítse. Válogatási lehetőségeket akartunk kínálni a hétvégek hasznos eltöltésére. A konkrét megvalósítás a testnevelés területén is elsősorban a helyi körülményeken, lehetőségeken múlik. Szívesen vennénk, ha a kollégák saját — negatív vagy pozitív — tapasztalataikat megírnák lapunknak.

HELYREIGAZÍTÁS

A Testnevelés Tanítása XVII. évfolyam 1981. évi 5. szám fedelének második oldalán az „E számunk szerzői" részben Turi Lajos állomáshelye tévesen jelent meg.

Helyesen: Turi Lajos testnevelőtanár,
Balatonszárszó.

Szabad szombat és a szabadidő

DR. MARKOS TIBORNÉ—CSILLAG BÉLA

A magyar társadalmat napjainkban többek között az 5 napos munkahét bevezetésének ügye foglalkoztatja. A megoldásokkal kapcsolatos nézetek, vélemények néhol szenvedélyes vitákat is előidéznek.

Kétségtelen tény, hogy az iskolákat, a 6—18 éves korosztályt is foglalkoztatja a megoldás módja, de nem kevésbé a pedagógusokat. Ezt bizonyítja a lapok hasábjain megjelenő számos cikk, hozzászólás is. A régi megszokott életstílusról átváltani egy másikra nem könnyű feladat. Mi csupán egy szempontból vizsgálódtunk és szeretnénk talán nem érdektelen gondolatokat felvetni.

Pár évvel ezelőtt világossá vált a tény, hogy a 6—14 éves korosztály a szomatikus ingerek tekintetében nem kerül olyan környezetbe, ahol ezek természetesen kifejthetnék hatásukat. Ennek egyenes következménye, hogy a fiatalok optimális testi fejlődése kívánnivalót hagyott maga után.

Mesterségesen kellett tehát biztosítani ezeket az ingereket. Ennek megfelelően intézkedések és jóindulatú törekvések történtek az iskolákban. Úgy látszik viszont, hogy ezen a területen is jobban össze kell fogni az iskolának a szülői házzal, mivel egyre inkább bizonyossá válik, hogy az iskola minden törekvése ellenére sem sikerül teljes mértékben megteremteni az optimális feltételeket.

Úgy tűnik, nemcsak a mozgáshiány okoz gondot, hanem a zárt helyen tartózkodás, a szabad levegő hiánya is. Felmerül tehát a kérdés: az 5 napos munkahét bevezetése nyomán változik-e a gyermek szabad idejének minősége? Hogyan tölti el azt? Többet mozog-e, vagy többet tartózkodik-e szabad levegőn? Ezek a kérdések foglalkoztatják a hozzáértő és felelősséget érző pedagógusokat. Ennek nyomába szegődtünk, mikor a Ho Si Minh Tanárképző Főiskola IV. sz. gyakorlóiskolájában négy alkalommal, összesen nyolc napon keresztül megvizsgáltuk a tanulók szabadszombatját és az azt követő vasárnapját tevékenységük szempontjából. Kíváncsiak voltunk, hogy az iskolán kívül eltöltött időből mennyi a sportolás, mozgás, a játék, mennyi a szabad levegőn eltöltött tevékenység. Egyáltalán a mozgás milyen mértékben szerepel a tanulók tevékenységében akkor, ha azt az iskola nem szervezi.

A vizsgálat 1981. február 21—22., március 7—8., március 21—22., április 18—19-én volt. Külön értékeltük a leányok és a fiúk tevékenységét. A tevékenységformák száma 16 és 27 között ingadozott. Ezek közül csupán négy dimenziót emeltünk ki. Az ébrenlét és a pihenés idejét, valamint a szabad levegőn eltöltött időt, játékot és a televízió előtt eltöltött időt. Vizsgálataink világosan kimutatták, hogy a tv-nézés a gyermek szabad idejének jelentős részét köti le. Itt nem volt ritka a napi 7—8 órás érték sem. Különösen elgondolkoztatók az adatok olyan szempontból, hogy a gyermekek ébrenlétének több mint egynegyedét a tv mellett töltik a szabad hétvégeken. Ugyanakkor az iskola által szervezett kirándulás ideje a pihenésre fordított időből származik.

Szabad levegőn meglehetősen keveset tartózkodnak a gyerekek. A lányok átlag 1,03 órát, a fiúk 1,47 órát naponta. Ez még akkor is kevésnek tűnik, ha téli, illetve tavaszi hónapokról van szó. Meg kell jegyeznünk, hogy a mért hétvégék között havas napok is szerepeltek és mindössze egy tanuló akadt a megkérdezettek között, aki sízett a szüleivel.

A vizsgálódásunk tájékozódó jellegű volt, így természetesen minden területre nem terjedhetett ki, de ez is világosan mutatja a szülői ház felelősségét a gyermekek szomatikus fejlődése tekintetében. Úgy tűnik, ez a téma új feladatként jelentkezik majd az *ötnapos* munkahét bevezetése nyomán az iskolák számára. Fel kell tehát készülni a testnevelő tanároknak arra, hogy körültekintő, szervezett munkával olyan sportprogramot — kirándulást stb. — tudjanak kínálni a gyerekeknek a hétvégeken, amely elsősorban szabad levegőn végzett tevékenységet jelent.

Középiskolások és szüleik az élsportról

FÖLDESINÉ DR. SZABÓ GYÖRGYI

I. rész

1. Bevezetés

Testnevelő tanárok, edzők gyakran — és az utóbbi években egyre gyakrabban — tapasztalják, hogy a sportban kiemelkedő képességű, tehetséges tanítványaik egy bizonyos szinten felül nem akarják vállalni az edzéseket, nem akarnak versenyezni, s ami a legmeglepőbb, nem kívánnak az élvonalba jutni. A sportszerető, a sportnak elkötelezett szakemberek értetlenül és nem ritkán tehetetlenül állnak e probléma előtt. Nem értik, hogy a fiatalok egy — nem elhanyagolható és fokozatosan növekvő — részét miért vonzza kevésbé az élsport mint 25—30, — de még 10—15 — évvel ezelőtt.

A testnevelő tanárok, edzők természetesen jól ismerik a kézenfekvő indokokat: a sportsikerek eléréséhez szükséges edzésidő óriási mértékű megnövekedését, az élsport mobilizációs szerepének csökkenését, az ún. szabadidős tevékenységek alternatíváinak bővülését, a tanulmányi követelmények sokasodását stb. Úgy vélik azonban, ezek az okok csak részben magyarázzák, hogy a tanulóifjúságnak az élsporthoz fűződő viszonya ellentmondásossá vált. Valószínűnek tartják, hogy tanítványaik hozzáállását a versenysporthoz jelentősen befolyásolja az a tény is, hogy az élsport társadalmi szerepe megváltozott az elmúlt egy-két évtized során.

A testnevelő tanárokkal, edzőkkel e témakörben folytatott beszélgetések, viták arra ösztönöztek, hogy megvizsgáljuk: a gyakorlati szakemberek tapasztalatait alátámasztják-e a szociológiai kutatások. Ezért az elmúlt év során empirikus felmérés segítségével kerestünk választ arra a kérdésre: hol helyezkedik el az élsport a középiskolás tanulók és szüleik értékrendjében. Cikksorozatunkban empirikus kutatásunk néhány — a testnevelő tanárok érdeklődési körébe vágó — részterületről számolunk be.

2. Rövid irodalmi áttekintés

A különböző korosztályok élsporttal, versenysporttal kapcsolatos vélekedéseit, véleményeit a sportszociológusok eltérő nézőpontból próbálták feltárni. Jelen cikkünkben nem áll módunkban bemutatni az e témakörben végzett szerteágazó kutatásokat, csupán néhány jellemző példát emelünk ki a gazdag szakirodalomból.

A polgári sportszociológusok közül Paul Voulle (1977) *finn középiskolásoknál* és felnőtteknél kutatta a montreali olimpia hatását az olimpiai játékok előtt, alatt és után. Azt tapasztalta, hogy mindkét populáció igen élénk figyelemmel követte a versenyeket a tömegkommunikációs eszközök segítségével, s a hazai sportolók teljesítették is elvárásaikat. Ennek ellenére a megkérdezettek aktív sporttevékenysége — a szezonális változások miatt — ugyanúgy csökkenő tendenciát mutatott, mint a nem olimpiai években.

B. D. Mc. Pherson és G. S. Kenyon (1976) Kanadában egy *angol* nyelvű és egy *francia* nyelvű nagyvárosban, G. Patriksson Svédországban készített felmérést két generáció olimpiával kapcsolatos értékítéleteiről és attitűdjeiről. A kanadai válaszadók — az alacsony iskolai végzettségű és jövedelmű társadalmi rétegek kivételével az olimpiai játékok szükségessége és országuk részvétele mellett foglaltak állást. Az olimpiák megrendezését a más államokkal való kapcsolat és a béke, a barátság előmozdítása miatt értékelték nagyra. Hazájuk képviseletét és az éremszerzést nem tartották döntő jelentőségű tényezőknek.

A svéd fiatalok és felnőttek el sem tudták volna képzelni az olimpiai játékokat sportolóik részvétele nélkül. A részvételi okok sorrendjét azonban másként állították össze, mint a kanadaiak. Első helyre a versenyzés örömét és hazájuk képviseletét, második helyre a népek közötti testvériség, illetve kommunikáció elősegítését, harmadikra pedig az éremszerzést rangsorolták.

Sandra Castina és Glyn Roberts (1974) *amerikai néger főiskolások* sportszocializációját tanulmányozta. Arra az eredményre jutott, hogy a hallgatóknál a sportolói szerep elsajátításának folyamatában prominens néger sportolók — mint szerepmodellek — a determináló tényezők.

Robert J. Mravetz (1970) azt mérte fel, milyen befolyást gyakorolnak a *hires sportolók 8. osztályos tanulók önképének formálódására.* Az általa vizsgált mintában sokkal több fiú választott magának sportoló példaképet, mint leány. Abban viszont megegyeztek a két nem képviselői, hogy választásuknak kritériumai kizárólag testi tulajdonságok voltak (egészséges, erős test, ügyesség stb.) a követendő, elérendő erkölcsi tulajdonságokat nem társították a „menő" versenyzőkhöz.

Sveim Stensaasen (1976, 1979) *norvég fiatalok* sportszociológiai vizsgálata során kapott részben hasonló adatokat. Norvégiában is a fiúk — főként az alsóbb osztályosok és az aktívan sportolók — választottak maguknak sportoló ideált. Ez a tendencia az életkor növekedésével fokozódott. A példaképnek tekintett versenyzők kétharmada férfi (labdarúgó, síző, jégkorongozó és teniszező, egyharmada nő (tornász, kézilabdázó, síző, lovagló és teniszező) volt.

Ginette Bertrand (1969) más oldalról közelíti meg a sportszocializáció és a pedagógia kapcsolatát. Tagadja, hogy Franciaországban a sport integrálja az ifjúságot. Meggyőződése, hogy a sport csak eszköz, amelyet a szorosan összefonódott iskola- és sportrendszer arra használ, hogy hatékonyabban terjessze az uralkodó *„burzsoá" értékeket.*

Richard Calisch (1954) széles körű felméréseire hivatkozva azt állapítja meg, hogy középiskolásoknál a sportesemények megtekintésekor a sport csak *másodlagosan* áll az érdeklődés középpontjában, a centrális helyet a bíró és egyes versenyzők „pfújolása", kigúnyolása, az alkoholfogyasztás és az egymás közötti verekedések foglalják el.

A marxista sportszociológiában M. D. Ripa (1974) az ifjúság szabadidő struktúrájában vizsgálta a sport helyét. Ennek kapcsán foglalkozott *a versenysport propaganda és informáló funkciójával.* Ripa A. M. Makszimenkoval közösen 11—17 éves tanulók testkulturális szintjét és sporttal kapcsolatos attitűdjeit is kutatta. Tanulmányukban utalnak arra, hogy a nemek közötti testkulturális különbségek abban is megnyilvánulnak, hogy a fiúk attitűdjei az élsport iránt számottevően *pozitívabbak,* mint a leányoké.

V. A. Artimov (1979) városi és falusi települések összehasonlító időmérleg vizsgálatában, J. W. Boriszow (1979) a falusi lakosság testkulturális értékeinek feltárása során N. G. Valentinova (1979) pedig a nő sportjának szociológiai szempontú kutatásában tért ki arra, hogy milyen szociális, demográfiai stb. tényezők befolyásolják a versenysporttal mint látványossággal szemben kialakult magatartásformákat.

R. Kaniuk (1979) az élsport értéktartalmát ifjúsági *sportolók szülei* körében vizsgálta. Empirikus felméréseinek adatai azt tükrözték, hogy a szülők szerint a versenysport — többek között — lehetőséget ad gyermekeiknek az önmegvalósítására, tehetségük kibontakoztatására és nem utolsósorban anyagi előnyök szerzésére.

W. Rekowski (1977) a televízió sportprogramjaival kapcsolatos véleményeket mérte fel. Kutatási adatai szerint az általa vizsgált populációban *a televízió* hatása nemcsak abban nyilvánult meg, hogy kisebb-nagyobb mértékben ösztönzött az aktív sporttevékenységre, hanem igen erősen abban is, hogy fokozta a passzív részvétel modelljének elterjedését. Rekowski felmérésének néhány eredménye az élsportolóknak, mint a tömegkultúra hőseinek kitüntetett jelentőségére utal: a különböző típusú sportműsorok kedveltségi hierarchiájában az aktív, illetve a sportpályafutásukat befejezett élsportolókról szóló adások a 2., ill. a 4. helyen álltak.

Hazai viszonylatban főként a szabadidőkutatások (Schiller János, 1972; Szlatényi Béla, 1972; dr. Takács Ferenc, 1972; Zöld János, 1972) tükrözik egy-egy társadalmi-demográfiai csoport teljesítménysporttal kapcsolatos értékeinek meghatározott részét. Mellettük Földesiné Szabó Györgyi és Köpf Károly foglalkozott a témával.

Földesiné (1976) — kérdőíves felmérés segítségével — azt próbálta megtudni, mi a véleménye a szűkebb és tágabb munkahelyi környezetnek az élsportolók státuszáról.

Köpf Károly (1974) sportiskolai tanulók és szüleik társadalmi- és sportértékeit vizsgálta empirikus felmérésekkel.

3. Kutatásunk célja, módszerei

Az előzőekben vázlatosan ismertetett sportszociológiai felmérések igen mélyrehatóan tárnak fel egy-egy részkérdést. Arról viszont kevesebbet mondanak, hogyan illeszkednek e részek az egészhez, vagyis a teljesítménysporttal kapcsolatos értéktudat egyes elemei — a teljes értékrendszerhez.

Empirikus kutatásunk célja éppen ezért az volt, hogy hozzájáruljunk az alábbi kérdések megválaszolásához, tisztázásához:

— Milyen helyet foglalnak el a testkulturális értékek, ezen belül az élsporttal kapcsolatos értékek a személyiség egészére jellemző értéktudatban, s milyen egybeesések és eltérések vannak e vonatkozásban a társadalom objektív értékrendszere és a szubjektív értékrendszerek között?

— Milyen viszony áll fenn a vallott testkulturális értékek és a valóságos magatartások között?

— Réteg (életkor, nem, stb.) specifikus értékeknek tekintendő-e a testkulturális értékek, vagyis a különböző társadalmi-demográfiai csoportok különböznek-e a tekintetben, hol helyezkednek el értékrendjükben a testkulturális, ill. az élsporttal kapcsolatos értékek?

Empirikus vizsgálatunkat Nógrád megye középiskolásai és e tanulók szülei körében végeztük.

A mintavétel, az adatgyűjtés és adatfeldolgozás módszereiről részletesen beszámolunk a szakfolyóiratokban. Jelen cikkünkben csupán néhány alapvető módszertani vonatkozású információt közlünk.

Az empirikus felmérést két tanulói és két szülői almintában végeztük el.

Az első tanulói alminta (T_1=100) testnevelés tagozatra járó gimnazistákból, a második (T_2=400) általános tagozatos gimnazistákból, szakközépiskolásokból és szakmunkástanulókból tevődött össze. A két szülői almintát (Sz_1=100, Sz_2=400) ugyanezeknek a tanulóknak a szüleik, vagy édesapjuk vagy édesanyjuk alkották. A mintavétel módszere a lépcsőzetes kiválasztás volt. Az alapsokaság (a megye középiskolásainak) 7,7%-át választottuk ki. A kiválasztott minta lényeges paramétereinek nagy része (életkor, nem, lakóhely, társadalmi származás stb.) jól becsli az alapsokaság jellemzőit. Ezért a kutatási eredményekből levont következtetések — a minta hibahatárán belül — kiterjeszthetők a megye középiskolásaira.

Az adatgyűjtést kérdőíves módszerel végeztük, standardizált kérdőívekkel.

A kérdőíves kikérdezést dokumentumelemzéssel, mélyinterjúkkal és csoportos vitákkal egészítettük ki.

Az adatfeldolgozást IBM 370/150 Series számítógépen végeztük. A program FORTRAN nyelven került megírásra.

Cikksorozatunk első részében kutatási eredményeink alapján arról írunk, hogy a vizsgálatban résztvevő középiskolásoknak és szüleiknek mi a véleményük az élsport társadalmi értékeiről.

4. A középiskolások és szüleik a maximális sportteljesítmények társadalmi értékeiről

Empirikus kutatásunk során azt a kérdést tanulmányoztuk, hogy milyen mértékben azonosulnak a vizsgált populációban a tanulók és a szülők a nemzeti élsporttal. Milyen mértékben igénylik ma a versenyzőktől a magasszintű sportteljesítmények elérését? Egyáltalán a mi társadalmi viszonyaink között — a sportmozgalom adott fejlettségi fokán — szükségesnek tartják-e a sporteredmények fokozását?

Két módszerrel próbálkoztunk a maximális sportteljesítmények társadalmi értékeinek felderítésére. Az első módszer az volt, hogy a válaszadóknak értékítéletet kellett alkotniuk a magasszintű sporteredmények társadalmi szükségességével kapcsolatban. A második módszerben nyitott válaszokból következtettünk az elvárások típusaira. Felmérésünk idevonatkozó adatait összehasonlítottuk a varsói Testnevelési Főiskolán részben hasonló kérdésfeltevésekkel és metodikával lefolytatott sportszociológiai vizsgálat eredményeivel.

A maximális sportteljesítmények társadalmi szükségességére vonatkozó értékítéletek megoszlását az 1. táblázatban mutatjuk be.

Az 1. táblázat adatait elemezve legfeltűnőbb, hogy ez a téma mennyire közérdekű. A vizsgált mintákban a lengyel diákok kivételével *csaknem mindenkinek van véleménye* a magasszintű sportteljesítmények társadalmi szerepéről. Az értékítéletek mögött feltehetően erős érzelmi töltés húzódik meg. Az élsport tényleges ellentmondásait tekint-

1. táblázat. A maximális sportteljesítmények társadalmi szükségességéről alkotott értékítéletek megoszlása %-ban

Alminták	Teljes mértékben szükséges	Részben szükséges	Nem szükséges	Nincs véleménye	Nincs válasz, nem értelmezhető	n
Lengyel diákok	54,0	1,4	34,8	8,4	1,4	500
Lengyel szülők	70,4	2,8	22,4	4,0	0,4	500
Magyar diákok I.	77,0	4,0	19,0	0	0	99
Magyar szülők I.	67,0	5,0	27,0	1,0	0	99
Magyar diákok II.	59,0	4,0	38,0	0	0	322
Magyar szülők II.	57,0	1,5	40,0	1,5	0	339

ve ugyanis az ambivalens reagálások nagy száma volt várható. A kapott válaszok azonban *szélsőségesen polarizáltak*, többségükben vagy pozitívak, vagy negatívak. A megkérdezettek tehát vagy teljes mértékben egyetértenek az élsport nagyarányú támogatásával, vagy élesen elhatárolják magukat a sportrekordok társadalmi ösztönzésétől. Mindez arra enged következtetni, hogy az értékítéletek kialakulását e téren elsődlegesen nem racionális megfontolások befolyásolták.

Az emocionális hatásra utal az a tény is, hogy mind a szembeállást, mind az azonosulást ugyanaz a tényező motiválja a legnagyobb arányban: *a nemzeti sportsiker*. A pozitív álláspontot megindoklók több, mint fele (lengyel mintában 68,5%, magyar mintában 51%) azért tartja szükségesnek a maximális sportteljesítményt, mert az növeli az ország presztízsét.

Az élsport további társadalmi funkciói másodlagos szerepet játszottak a vélemények formálódásában. A sporteredmények testedzést népszerűsítő hatását a lengyel almintákban 9,4%, a magyar almintákban 12,3% emelte ki. Az élsportot, mint a képességek kibontakozásának egyik területét csupán 6,2%-ban (lengyelek), illetve 14%-ban (magyarok) ítélik fontosnak. A teljesítménysport nevelőfunkcióit is kevesen említik meg: a magyarok 6%-a, a lengyelek 4%-a véli úgy, hogy a kimagasló sportsikerek jó példát adnak a fiataloknak, s arra ösztönzik a dolgozókat, hogy az élet más területein is kiváló teljesítményekre törekedjenek.

A negatív attitűddel rendelkezők közel háromnegyede is azért nem igényli az élsportot, mert a kudarcok rossz fényt vetnek a hazára. A magasszintű sporttevékenység egészségkárosító következményeire és az élsportnak a tömegsport rovására érvényesülő anyagi kihatásaira mindössze 4—5%-ban hivatkoztak. Tulajdonképpen csak ez utóbbi kisebb csoportok tagadják igazán a maximális sportteljesítmények szükségességét a mi társadalmi viszonyaink között, a többiek főként az eredmények jelenlegi színvonalával elégedetlenek.

A vizsgált népességben tehát a magasszintű sportteljesítmények hívei és ellenzői csaknem egyaránt magukévá teszik a „nemzeti sportérdek" hivatalos koncepcióját. Értékítéleteik gyökeres különbsége nagyrészt abból fakad, milyen „szemüvegen" át látják a nemzeti válogatottak eredményeit. Részben ezzel is magyarázható a két nemzet értékítéleteinek részleges, főként az idősebb generációnál megmutatkozó differenciáltsága.

A mintaválasztási szempontok értelmében a lengyel almintákat a 2. sz. (általános tagozatos) magyar almintákkal hasonlítottuk össze teljes értékűen.

A lengyel és az általános tagozatos magyar tanulók vélekedései a maximális sportteljesítmények társadalmi szerepéről közel állnak egymáshoz, szüleiké viszont számottevő eltérést mutatnak. 13,4%-kal több lengyel szülő igenli, és 17,6%-kal kevesebb tagadja a magasszintű sporteredmények szükségességét. Jelen kutatásunk során szerzett sokirányú tapasztalataink azt mutatják, hogy ezen a vizsgálatban résztvevők többsége *közvetlenül* a válogatott labdarúgócsapatok teljesítményét, *közvetve* pedig a labdarúgók anyagi és erkölcsi támogatását érti. A magyar labdarúgás sorozatos kudarcai pedig jóval korábban kezdődtek, mint a lengyeleké, s valószínű ez nyilvánul meg a teljesítménysporttal kapcsolatos értékítéletekben is.

Mindez módosítja a teljesítménysporttal kapcsolatos állásfoglalások értékelését a vizs-

gált populációban. Látszólag ugyanis kedvező a kép. Úgy tűnik, hogy a megkérdezettek többsége ismeri és elismeri az élsport társadalmi funkcióit. A pontosabb elemzés *beszűkült értékfelfogást* tükröz, amelyben a nemzeti sportsikerek, leggyakrabban a labdarúgó-válogatottak eredményei csaknem kizárólagos szerephez jutnak, a maximális sportteljesítmények egyéb értékei, illetve a többi sportágak nem kapnak kellő hangsúlyt.

A lengyel és magyar labdarúgó-válogatottak hosszabb-rövidebb ideig valóban kiemelkedő nemzeti sikereket szereztek, de ez nem indokolhatja kivételes helyzetüket. Egyrészt más sportágakhoz is kötődnek hasonló, sőt még jobb nemzetközi szintű eredmények. Másrészt a magyar labdarúgás hosszabb, a lengyel rövidebb ideje a mélyponton van.

Úgy gondoljuk, hogy a két ország sportpolitikájának néhány összetevője, ezen belül különösen a sportpropagandája is felelős az értékfelfogások egyoldalúságáért.

A labdarúgás-központú szemléletmód egyedül a magyar testnevelés tagozatos tanulók és szüleik almintájától idegen. Az x^2 próba is bizonyította, hogy a választott iskolatípus meghatározó a teljesítménysporttal kapcsolatos vélekedések kialakulásában. A számítások szignifikáns összefüggést mutattak diákoknál az értékítélet tartalma és a testnevelés, illetve általános tagozatra járás között (2. táblázat).

2. táblázat: A választott iskolatípusok és a maximális sportteljesítmény társadalmi szükségességéről alkotott értékítéletek összefüggései tanulóknál (gyakorisági értékek).

Iskolatípus	Értékítélet			Összesen
	pozitív	negatív	ambivalens	
Testnevelés tagozatos	76	19	4	99
Általános tagozatos	189	121	12	322
Összesen	265	140	16	421

$X^2=11,64$
$p<0,01$

A szülőkre vonatkozó adatok is megközelítik ezt (3. táblázat).

3. táblázat: A gyerekek számára választott iskolatípusok és a maximális sportteljesítmény társadalmi szükségességéről alkotott értékítéletek összefüggései szülőknél (gyakorisági értékek).

Iskolatípus	Értékítélet			Összesen
	pozitív	negatív	ambivalens	
Testnevelés tagozatos	67	27	5	99
Általános tagozatos	193	136	10	339
Összesen	260	163	15	438

$x^2=5,87$
$p<0,10$

A magyar almintákra elvégzett x^2 próbák szerint a tanulóknál ezen kívül más szociológiai jellemző (lakóhely, nem, tudományi átlag stb.) nem befolyásolta a válaszadást. A szülőknél pedig egyedül a nemhez tartozás és a teljesítménysportra vonatkozó állásfoglalások között volt kimutatható szignifikáns összefüggés. (4. táblázat)

4. táblázat: A nemek és a maximális sportteljesítmények társadalmi szükségességéről alkotott értékítéletek összefüggései összevont magyar szülőcsoportoknál (gyakorisági érték).

Nem	Értékítélet			Összesen
	pozitív	negatív	ambivalens	
Férfi	133	22	52	207
Nő	117	21	81	219
Összesen	250	43	133	426

$x^2=7,038$
$p<0,05$

A szignifikáns különbségeket nem mutató táblákat nem közöljük.

A lengyel vonatkozású vizsgálati adatokból az tűnik ki, hogy legtöbben a varsói értelmiségiek és gyermekeik közül (41,2%) és

a varsói munkások és gyermekei közül 34,8% tagadják a maximális sporteredmények társadalmi szükségességét, szemben a vidéki munkások 21,2 és a falusi parasztok 17,6%-ával. Ezzel összhangban az élsport igenlése a falusi parasztoknál és gyermekeinél a legmagasabb 69,6% és a varsói értelmiségieknél és gyermekeiknél a legalacsonyabb (52%).

Ezen túl a nemek közötti véleménykülönbségek említésre méltóak. A felnőtt generációnál a falusi asszonyok vélekedései az élsportról négyszer negatívabbak mint a férfiaké (6,3, ill. 25,8%). A fiatalabb korosztályoknál viszont, ha nem is ilyen nagy százalékos eltéréssel, de több falusi fiú utasítja el a magasszintű sportteljesítmény társadalmi szükségességét, mint leány (22,2, ill. 16,1%).

A sport a megreformált középiskola célkitűzéseiben

A lengyel iskolareform tantervi-szervezeti jelenlegi szakaszában — írja Botwinski, R. — a sportnak nincs megfelelő kapcsolata a gyermekek és a fiatalság oktatási és nevelési folyamatának minőségi átalakításával. A Nemzetközi Testnevelési Szervezet nomenklatúrája a sportnak három fajtáját különbözteti meg: üdülési-, nevelési, és versenysport. A legtöbb ellentmondás az iskola területén a pihenés és látványos sport terén van.

A tíz osztályos iskolarendszerben a sportfoglalkozások kötelező formában IV. osztályban heti 1, az V—X. osztályokban heti 2-2 órában kapnak helyet. Az iskolai sportban eddig a látványos jellegű versenysportot helyezték előtérbe. Ez nem volt kapcsolatban az egész ifjúság testnevelésével. A jövőben a tanórákon valamennyi tanuló részére azonos tantervet kell végrehajtani, a tanórán kívüli kötelező sportfoglalkozásokon azonban figyelembe kell venni a tanulók egyéni érdeklődését és képességeit. A tanítási órán a sport a testnevelési tanterv megvalósításával kapcsolatos, a tanórán kívüli foglalkozásokon a tanulók érdeklődési körének megfelelő csoportokat kell szervezni. Ide tartozik az iskolai sportklub tevékenysége is.

(Wychowanie fizyczne i higiena szkolna, 1979. 6., 176—180.)

Tanulás és sport

OLÁH MIKLÓS

"...kapjon a mozgásos aktivitás, a játék, a sportolás a tanulók szabadidejében jelentős szerepet. E cél érdekében hozzá kell járulnia a szocialista embert jellemző tulajdonságok és jellemvonások kialakításához!"

A tanulmányi előírások és a testnevelés tantervi céljaink teljesítése nagy megterhelést jelent a testnevelési osztályok tanulóinak. A megnövekedett feladatok hatékonyabb nevelői módszereket, eljárásokat kívánnak, mint pl. egy nem tagozatos osztályban, mert csak így lehet elkerülni a túlterhelést, a kimerülés veszélyét. Fontos a terhelési szint optimális megállapítása. Ajánlatos ún. időmérleget készíteni, s ennek alapján tervezni.

A gyermekek életmódját úgy kell alakítani, hogy megfelelő egyensúly maradjon fenn az egyes tevékenységek között. Sokan vannak, akik kategorikusan azt az álláspontot képviselik, hogy a sok sport „beszűkíti" a személyiséget, mert nem hagy időt a sportnál fontosabbnak ítélt tevékenységre. A meggyőzés a tanulóknál és a szülőknél könnyebb, ők önként vállalkoztak a megnövekedett feladatok elvégzésére.

A testnevelési osztályok szakosodása a negyedik osztályban kezdődik. Fokozódik a terhelés, az edzések száma, s jelentősen megnő a sportra fordított idő. Sokak a gyermekek tanulmányi eredményének romlását ezzel hozzák közvetlen összefüggésbe. Pedig jó pedagógiai munkával mindez elkerülhető. Bízom benne, hogy a jó — egyre jobb — megoldás nem várat sokáig magára! Ehhez szeretnék vizsgálatommal hozzájárulni.

Először azt vizsgáltam meg, hogyan alakul a tanítási időn kívül eltöltött tevékenységük időaránya. Az egyes tevékenységekre szánt időmennyiség középarányosát számítottam ki. Figyelmemet csak a szabad időre irányítottam, az alábbi területeket vizsgáltam:

1. Tanulmányi munka (otthon és napközi-ben).
2. Sport, játék, levegőzés.
3. Művelődés (olvasás, televízió, rádió, pihenés, hobbik).

Azokat a napokat vettem figyelembe, amelyek minden gyermek számára kötelezően munkanapok, ezért a szabad szombatok, illetve vasárnapok időtényezői nem szerepelnek az adatokban. A napköziseknél nem szerepel az az idő, amit naponta a szabad levegőn töltenek, mert ez csoportonként nagyon eltérő — gyakran el is marad (sajnos).

Vizsgáltam az egyes csoportok tanulmányi eredményét is.

Végül az előző év tanulmányi átlagát számítottam ki.

A vizsgálatot Budapesten, a IX. kerületi Telepy utcai általános iskola 4—5. osztályaiban végeztem el testnevelési és nem testnevelési csoportoknál. Az adatok nem általánosíthatók (alacsony létszámú csoportok, egyedi összetétel, más tényezők hatása is érvényesülhetett). Mindent összevetve azonban úgy gondolom figyelmet érdemelnek!

Sok olyan gyerekre bukkantam, aki délutánjait otthon, egyedül tölti el, nincs kiala-

5. osztály	Létszám	Tanulmányi munka hónap/óra	Sport hónap/óra	Művelődés hónap/óra	Összes idő	Tanulmányi eredmény	
						idei év	előző év
Testnevelési, nem napközis sportoló	6	15	38	32	85	4,00	4,04
Testnevelési, napközis sportoló	12	21	36	34	91	3,98	3,80
Testnevelési, napközis, csak az iskolában sportol	13	21	12	34	67	3,77	3,80
Testnevelési, nem napközis, csak az iskolában sportol	11	17	12	28	57	3,64	3,80
Nem testnevelés tagozatos sportoló	3	19	28	30	77	3,56	3,80
Nem testnevelés tagozatos, nem sportoló	25	20	—	35	55	3,52	3,80
Összesen	70						

4. osztály	Létszám	Tanulmányi munka hónap/óra	Sport hónap/óra	Művelődés hónap/óra	Összes idő	Tanulmányi eredmény	
						idei év	előző év
Testnevelési, nem napközis sportoló	5	22	38	38	98	3,96	4,13
Testnevelési, napközis sportoló	8	25	38	40	103	3,93	3,67
Testnevelési, napközis, csak az iskolában sportol	7	25	12	36	73	3,90	3,67
Testnevelési, nem napközis, csak az iskolában sportol	4	24	12	40	76	3,70	3,67
Nem testnevelés tagozatos sportoló	5	24	26	37	87	3,66	3,67
Nem testnevelés tagozatos, nem sportoló	22	24	—	40	64	3,00	3,67
Összesen	51						

kult időbeosztása, életritmusa. Aktivitásuk rapszodikus, minden tevékenységet konkrét cél, elképzelés nélkül végeznek (tanulás, szórakozás, játék). Nincs senki (kb. este hatig), aki befolyásolná, célszerűbb tevékenységre ösztönözné őket. Osztályfőnöki tapasztalataim alapján állíthatom, hogy nem egy ilyen gyermek — jó családi körülményei ellenére is — veszélyeztetettnek tekinthető. A sport pedig rajtuk is segíthetne!

Befejezésül annyit: a cél nem megszállott sportolók nevelése, hanem az, hogy egy olyan ifjúság nevelkedjék fel, amely képes a legnehezebb feladatokat is — legyen az sporttal, tudománnyal stb. kapcsolatos — a lehető legjobban megoldani. Ehhez olyan képességek kialakítása szükséges, amelyek kiteljesedéséhez a rendszeres sporttevékenység jelentősen hozzá tud járulni. A cél elérése, teljesítése olyan munkát követel meg tőlünk, pedagógusoktól, amely megalapozott, megtervezett és amely a lehető legjobban a gyermekekre, a gyermekek érdekeire van tekintettel.

A felmérés az 1980—81-es tanév őszén készült és ebben az időben a tanulók még nem jártak egyesületi edzésre.

Az adatok mutatják: az aktívan sportoló gyermekek átlageredménye jobb, mint a nem sportolóké! Sőt a nem napközis sportolók, a kevesebb tanulásra fordított idő mellett is a legjobb tanulmányi eredményt érik el. Ez már önmagában is figyelmet érdemel!

A jobb eredmény szerintem a sport pozitív hatását jelzi. Az említett tanulók a sporttevékenységen keresztül olyan tulajdonságokra, képességekre tesznek szert, amelyek szellemi életüket is rendszeresebbé teszik, aktívabban élnek, jobban osztják be idejüket, mint a nem sportoló gyermekek.

Melyek azok a tulajdonságok és képességek, amelyek a sportolásnak köszönhetők? A fegyelem, az önfegyelem, az elvégzendő feladatokhoz való viszonyulás, a jó időbeosztás. Mind-mind olyan megszerzett képességek, amelyek más tanulókban is megvannak, csak alacsonyabb szinten. Ezt a képességüket olyan tevékenységek végzésével szerezték, amelyeket önként, pozitív érzelmi alapon vállalták.

A vizsgálatban néhány olyan adat is felbukkant, amely bár nem tartozott szorosan a tárgyalandó témához, de a tárgyalt téma szempontjából tanulságos.

DR. PÉTER MÁRTON—DR. ÁRKY NÁNDOR

A sportsebészet alapjai

(SPORT, BUDAPEST, 1981. 256.)

A szerzők célul tűzték ki, hogy „A sportsebészet alapjai" című könyvükkel olyan segédeszközt nyújtanak át orvosoknak és edzőknek, amelyben megtalálják azokat az ismereteket, amelyek a sportsérülések és mozgásszervi sportbántalmak megelőzéséhez, felismeréséhez és gyógyításához szükségesek.

A sportsebészet nem élesen körülhatárolt ága az orvostudománynak, műveléséhez funkcionális anatómiai, élet- és kórélettani, traumatológiai, általános orvosi ismeretek szükségesek, valamint tájékozottnak kell lenni a különböző sportágakra jellemző megterhelések és mozgások területén. Az olvasó a könyvben a felsoroltakból csak annyit talál meg, amennyi a sportolás közben gyakrabban előforduló sérülések és sebészeti-ortopédiai vonatkozású megbetegedések helyes megítéléséhez nélkülözhetetlen. A gyógyító módszerek közül a szerzők részletesebben ismertetik azokat, amelyeket a sportorvos maga vállalhat, alkalmazhat. Tájékoztatnak arról, hogy mikor kell a beteget kórházba küldeni és vázlatosan ismertetik, hogy mi történik a sérülttel az intézeti kezelés, esetleg a műtéti beavatkozás folyamán; — ennek alapján a sportorvos következtetni tud a várható eredményre és a gyógyulás időpontjára is. Ilyen tárgyú, összefoglaló mű magyar nyelven több évtizede nem jelent meg.

A könyv összeállítását lehetővé tette a szakirodalom felhasználásán kívül a szerzőknek a sportegészségügy terén szerzett gyakorlati (rendelőintézeti és kórházi) tapasztalata, valamint a Sportkórházban (OTSI) dolgozó munkatársaiktól kapott hasznos tanácsok.

J. J.

Néhány „varázslatos" gyakorlat a sokoldalú lábfunkció fejlesztésére

SZENTGYÖRGYI ZOLTÁN

Tantárgyunkban amikor a képességek fejlesztésének sokoldalúságáról teszünk említést, soha nem vetődik fel a kérdés, hogy számszerűleg mit is értsünk a sok és mit az oldalak meghatározatlan fogalmán. Napjainkban megszokottnak és ezért természetesnek vesszük, hogyha az alsó végtag sokoldalú képességfejlesztéséről van szó, akkor ez alatt elsősorban a hagyományosan alkalmazott futó, ugró és szökdeléses feladatok változataira gondoljunk. Közös jellemzőjük, talán éppen az atlétikus szemlélet térhódítása miatt a gyorsabbra, magasabbra, messzebbre való törekvés.

A gyakorlatok nehezítésének dimenziója így már eleve lerendezett, mely az energikusabb elrugaszkodást, nehezebb légmunkát és talajfogást kényszerít ki. A láb felgyorsuló nagy erőkifejtésének egyik előfeltétele az egyre biztonságosabb talaj. Ezért mindig fokozódó előretekintéssel igyekszünk kizárni a legkisebb baleseti lehetőségeket. Az eredményesebbre törő sokoldalú gyakorlás ezzel óhatatlanul az ideális körülmények egysíkúságában konzerválódik. A láb tartó és mozgató mechanizmusában egységében a mozgató mechanizmus csiszolódik, így magától érthetődően elhanyagolódik a lábaknak a „bizonytalan" talajon az egyensúlyvesztést idejében érzékelő és korrigáló képességének megalapozása és fejlesztése.

Közismert, hogy a talajegyenetlenségből, a talajfogási bizonytalanságból, vagy a külső és belső erők hatására bekövetkezett egyensúlyvesztés láb- és törzskorrekciói gerincvelői szinten rendeződnek. Ezért a kompenzálóképesség szintjét akarva vagy akaratlanul, de mindig meghatározzák a gyakorlás körülményei. A kisgyerekeknél, ahol a helyváltoztatást végző lábfunkció viszonylag igen fejlett, ott a láb ilyen irányú képességfejlesztése éppen a kiépíthető feltételes reflexkapcsolatok kedvező korosztályú sajátosságai miatt nemcsak szükségszerű, hanem igen eredményes és gazdaságos is.

A gyakorlatokat nemcsak azért neveztem varázslatosnak, mert főleg óvodásoknál alkalmaztam, hanem azért is, mert bennük éppen a mindig megszokott biztos talajt akartam valamilyen módon bizonytalanná tenni. Jellemzőjük: a megszokott lábfunkciót csak annyira zavarja, hogy a gyerek azt képes legyen helyesbíteni.

A feladathelyzetek építésének legcélszerűbb eszközei a laticell-szőnyegek, zsámolyok, padok és ezek kombinációi. Kezdetben csak a kitett szőnyegeken kellett átfutni, majd széthúzásokkal a keletkezett hézagokon átugrani (1. sz. ábra).

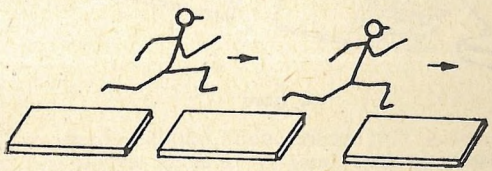

1. ábra

A szőnyegről szőnyegre lépéseket, a hézagok növelésével, a szőnyegről padlóra és padlóról szőnyegre lépések követték.

Módosult a feladat, amikor a szőnyegeket egymásra helyeztem, és a vastagabb szőnyegen nehezedtek a fel- és lelépések körülményei (2. sz. ábra).

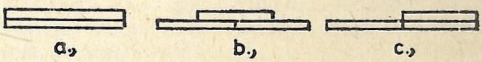

2. ábra

Igen élvezték a gyakorlást a tanulók akkor, amikor a szőnyeget úgy helyeztem egymásra, hogy a középsőt a két széthúzott közepére tettem (3. sz. ábra).

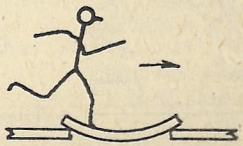

3. ábra

A duplaszőnyegre való lépés így meglepetésszerűen süllyedt, megzavarta a futás ritmusát, de zavartak a szőnyeg felhajló szélei is.

Labilis talajként értékelhető a ferdén elhelyezett pad is.

A padon való futásokat és szökdeléseket azzal módosítottam, hogy vízszintes padra keresztben talajszőnyegeket raktam. A padra, vagy zsámolysorra helyezett domború, puha talajon végzett futásokat a szőnyegek széthúzásával vagy társak átugrásával nehezítettem (4. sz. ábra).

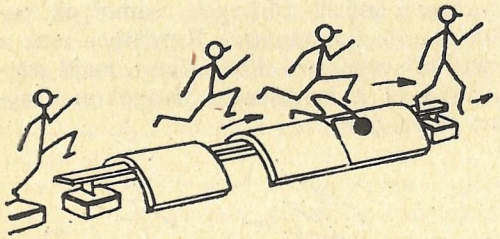

4. ábra

Kicsiknél igen kedveltek a „hegyen-völgyön" futások. A hegyeket egyszerűen úgy „varázsoltam", hogy a talajon egymás mellé helyezett szőnyegek alá keresztben két zsámolyt raktam (5. sz. ábra).

5. ábra

Így hol a „hegyeket" kellett átlépni, hol pedig „hegyről hegyre" lépve a „völgyeket". Ezen feladatokat később egy körpályás verseny akadályaként maximális gyors futással teljesítették.

Talán a legnagyobb sikert az „elvarázsolt" zsámolyok aratták. A zsámolyokat nem a padlóra, hanem az összetolt laticell-szőnyegre tettem, így rálépésnél nemcsak mint puha talaj engedett, hanem minden irányba billegett is. Kezdetben különböző szoktató járásokkal, szökdelésekkel, kutyafutással, nyusziugrásokkal stb. barátkoztattam meg a gyerekeket az új körülményekkel.

Felhívtam a gyerekek figyelmét arra, hogy a zsámoly közepére támaszkodjanak, lépjenek. Túl nagy a kezdeti bizonytalankodás, akkor ne zsámoly—zsámoly, hanem zsámoly—szőnyeg—zsámoly legyen például a szökdelések sorrendje.

A szőnyegre helyezett zsámolyok eleve felkínálták „a zsámoly-táncoltató" verseny lehetőségét. A szőnyegekre helyezett zsámolyokra egy-egy tanuló feláll, és a tanár jelzésére 20—30 mp-ig saját zsámolyát igyekszik a legjobban táncoltatni (billegtetni) úgy, hogy közben helybenfutásokat, felugrásokat, guggolásokat, fordulatokat stb. végez (6. sz. ábra).

„Elvarázsolhatjuk" a ferde padot is, ha azt jobbról-balra tanulók tartják (7. sz. ábra).

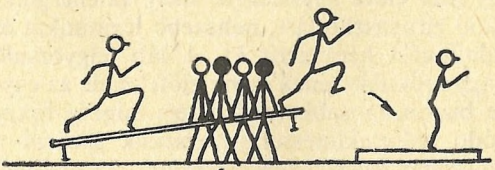

7. ábra

A gyakorlat biztonsága megköveteli, hogy mindig megfelelő számú tartó tanulóról gondoskodjunk. Amikor az egyik csapat tart, a másik a felfutást és lefutást gyakorolja, ügyeljünk arra, hogy egyszerre csak egy tanuló legyen a padon.

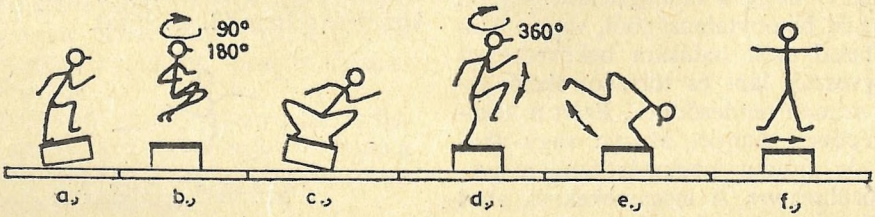

6. ábra

A feladatot nehezíthetjük, ha a tartók a padot magasabbra emelik, vagy a végét le- és fölfelé mozgatják.

Talán a legérdekesebb változat, ha a csapat tagjai egymással szemben állva vízszintesen tartják a padot. Az áthaladó gyakorló helyzetét így azzal is nehezíthetik, hogy a padot előre és hátra mozgatják, de megengedett a le- és felfelé mozgatás is (8. sz. ábra).

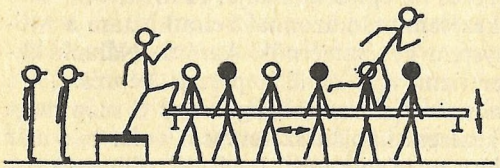

8. ábra

Lényeges, hogy ezen gyakorlatok közben a pad lapja oldalra ne billenjen. Ha versenyszerűen játszatjuk, akkor a csapattagok csak a sikeres áthaladás esetén kapnak pontot. Aki a padról lelép, vagy a tartók fejére támaszkodik, pontot nem kap. Ez utóbbi gyakorlatokat természetesen nem óvodásokkal, hanem általános iskolai alsó- és felsőtagozatos tanulókkal próbáltam ki.

Középső és nagycsoportos óvodásoknál a több év óta alkalmazott gyakorlatok hatását többször értékeltem. Tavaly ennek megállapítására két próbát alkalmaztam.

Az elsőnél az volt a feladat, hogy általam a talajon oldalirányban folyamatosan mozgatott szőnyegen kellett teljesen erőből átszaladni. Így zavartam a szőnyegre történő talajfogásokat és ellépéseket. A feladatot a nagycsoport minden tagja teljesítette.

A következővel egy előre kiszámíthatatlan, teljesen újszerű egyensúlyzavart kívántam létrehozni. Az élére felállított zsámoly oldalára ferdén felhelyezett 230 cm hosszú és 28 cm széles lapot a felfutás közben észrevétlenül a zsámoly széléről letoltam úgy, hogy az hirtelen a padlóra zuhant. Az eredmény meglepett, mert a földrezuhanás után a 20 önként vállalkozó óvodás a felfutás sebességét lefogva, a zsámolyon állva tudott maradni.

A gyakorlatok hasznosságát felesleges bizonygatnom, hiszen kimutatott tény, hogy a balesetek több mint 75%-a az esésekből történik. Az esést törvényszerűen megelőzi az egyensúlyvesztés korrigálhatatlansága. A lábak ilyen vonatkozású képességszintjének kifejlesztését ezért az aktív balesetvédelem első lépcsőjének tartom. A bizonytalan helyzetektől ezért ne óvjuk túlságosan tanulóinkat, hanem tegyük képessé őket ezek leküzdésére. A tanulást kezdjük minél korábban, hogy a későbbi tandíj árfolyama ne legyen túl magas.

Az általános iskolai testnevelés szabályzata

A Szovjetunió Oktatási Minisztériuma 1979. november 5-én léptette életbe az általánosan képző iskola testnevelésének szabályzatát.

Az *általános rész* megállapítja, hogy a felnövekvő nemzedék testnevelése a gyermekek nevelési és képzési rendszerének szerves része, a tanulók mindenoldalú fejlesztésének a céljait szolgálja, felkészíti őket az életre, a munkára és a haza védelmére.

A testnevelés szervezését és tartalmát a *hivatalos dokumentumok* szabják meg: a testnevelési tanterv, a tanításon és az iskolán kívüli sportmunka terve, az iskolai sportkör szabályzata stb.

Az *iskolai testnevelés rendszerébe* a következők tartoznak:

a testnevelési óra,

a testnevelési — egészségfejlesztő rendezvények az iskolai nap rendjében (tanítás előtti torna, testnevelési percek az órákon stb.),

tanításon kívüli tömegsport az iskolában,

iskolán kívüli tömegsport-munka (ifjúsági sportiskolák stb.).

A testnevelési foglalkozások *alapvető módszertani elve* az, hogy a testnevelés eszközeit differenciáltan kell alkalmazni a különböző nemű és korú iskolások foglalkozásain, figyelembe kell venni az egészségi állapotukat, a testi fejlettségük fokát és a testi felkészültségük színvonalát.

A szabályzat *szervezéssel* foglalkozó része felsorolja az irányító szervek, az igazgatók, a testnevelő tanárok, a honvédelmi vezető, az osztályfőnök és a tanárok feladatait a testneveléssel kapcsolatban.

A szabályzat harmadik része az *orvosi ellenőrzés* kérdéseivel foglalkozik.

(Fizicseszkaja kul'tura v sole 1980 2., 54—58.)

A magyar repülés múltjáról

Andor György beszélget Bánhidi Antallal

Szatmárnémetiben született, 1902-ben. A középiskola elvégzése után, 1920-ban kalandos körülmények között — éjjel átúszva a Szamos határmenti részét — Magyarországra jött. Itt a Műegyetem gépészmérnöki karának hallgatója lett. 1951-ig a repülés különböző területein dolgozik, 1963-ban nyugdíjazzák. Ma a budaörsi repülőtér tőszomszédságában él, saját építésű házában. Két könyvében (A Gerle 13 útja, Pilóta lettem) repülőélményeit írta meg, de ő készítette el Pattantyús híres *Gépészeti zsebkönyv*ének (1936) Repülőgépek című fejezetét is.

Mikor találkozott először a repüléssel?

1912 nyarán szülővárosom mellett Székely Mihály bemutató repülést végzett. Ekkor határoztam el: én is építek repülőgépet, én is repülő leszek.

Hogyan, milyen körülmények között indult meg Magyarországon a sportrepülés?

Én 1920-tól vettem részt benne. Trianon után meg kellett semmisíteni minden magyar repülőgépet. S bár kiváló pilótáink, repülőoktatóink voltak, ők nem voltak tervezők, kezdetben — 1922 november 17-ig — nem is volt szabad repülőgépet építeni Magyarországon. Egészen más a pilóta, a tervező és az építő munkája. A fővárosba való érkezésem után azonnal beiratkoztam a Műegyetem gépészmérnöki karára. Nálunk akkor nem volt repülőgépészeti képzés. *(Ma sincs — a szerző megjegyzése.)* S még megérkezésem napján szerencsém volt: bár már lejárt a jelentkezési határidő, felvettek az akkor induló elméleti pilótatanfolyamra. A sikeres elméleti kiképzést azonban — a gépek megsemmisítése miatt — nem követhette azonnal a gyakorlat. Ezért magunk terveztünk iskola- és sportrepülőgépeket. Tapasztalatunk nem volt, a tervezést külföldi szakkönyvekből tanultuk. Gond volt az építési anyag is: a tönkretett gépekből legfeljebb apróbb alkatrészeket tudtunk felhasználni s a hazai nyersanyag sem volt a legmegfelelőbb. A megfelelő teljesítményű motorok készítését is meg kellett tanulni. A később híressé vált Romának elnevezett gép például, melyet Lampich Árpád tervezett, s melynek motorja Thoroczkai Péter nevéhez fűződik, csak 18 lóerős volt, de ezt megelőzőleg készült 12 lóerős repülőgép is.

Az 1921-ben megalakult Műegyetemi Sportrepülő Egyesület alapító tagjai között én is ott voltam. Megkezdődhetett a magyar sportrepülés — mint már említettem, 1922-től gépek is készültek — mely 1927-re odáig fejlődött, hogy Lampich Árpád kérésére a magunk kiképzésére is alkalmas, kétüléses, kétkormányos iskolagépet terveztünk ketten. Ez a tervezők neve után BL-nek nevezett repülőgép 1928 nyarán el is készült. Később még több BL-t terveztünk, de a gyakorlati kiképzést az elsőn kaptam. A BL-ek után aztán a Gerlét terveztem, majd ennek továbbfejlesztett változatát, a Csikót, 1935-ben, mely 1937-ben készült el. (Ez volt a második világháború után az első újjáépített repülőgép.) Ezután néhány olyan terv következett, mely már nem valósulhatott meg. Megjegyzem, hogy figyelembe kellett vennünk: a Thoroczkai motorok teljesítménye 100 ló-

erőig jutott el, s figyelemmel kellett lenni a hazai építési anyagokra, a hazai beszerzési lehetőségekre is. Mindez komoly feladatot jelentett a gépek súlyával való takarékoskodásban.

A kis Róma nemzetközi rekordot is elért.

Méghozzá hármat is, kettőt Kaszala Károly vezetésével. 1927. szeptember 17-én Budapest és Monor között, úgynevezett zárt körön oda-vissza repülve 9 óra 21 perc alatt 746 km-et tett meg, majd 1928. június 14-én egyenes távolságban Budapestről Pólába 517 km-t repült és folytatta útját Rómába. Ekkor kapta becenevét is. 1930. augusztus 14-én a tervező Lampich Árpád ugyancsak Budapest és Monor között repült, 14 óra 5 perc alatt 1033 km-t téve meg.

Önnek is volt egy híres útja a Rómával.

1929 májusában a Műegyetemi Sportrepülő Egyesület is meghívást kapott a svédországi Karlstadban rendezendő kiállításra. Az akkor már kétszeres rekorder együléses, egyfedelű kis Rómát neveztük be, mely a legkisebb nemzetközi repülőgépkategóriába tartozott. De mert a sok repülés nem múlt el nyomtalanul a gép fölött, az egyesület a hosszú útra vonaton akarta kiküldeni a Rómát. Én azonban nem tartottam a géphez méltónak ezt az utaztatást. Ezért felajánlottam, hogy vállalom a Karlstadba való repülést. Ehhez azonban igen rövid idő alatt úgy-ahogy rendbe kellett hozni a gépet. Az útvonalat a két 25 literes benzintartálynak megfelelően kellett beosztanom. Az előkészületek során egy szerencsétlen véletlen folytán eltört a légcsavar. Volt ugyan egy, a Rómához készült selejt légcsavar, mely már eredetileg sem érte el a kívánt fordulatszámot. Más megoldás nem volt, ezt kellett próbaképpen felszerelni, de még a kétszeri gyors javítás után is hiányzott a szükségesből 50 fordulat. Idő híján azonban másnap el kellett indulnom. A Róma annak idején csak helyi felszállásra készült és nem ilyen repülésre, ezért navigációs műszerek nem voltak, például iránytűje, magasság- és sebességmérője sem. Egyedüli műszer a motor fordulatszámlálója volt, nem a fordulat szabályozására. Csupán arról tájékoztatott, hogy ha a földön a motor az 1950-es fordulatot nem éri el, akkor felesleges a felszállás megkísérlése, mert úgysem sikerül. Tájékozódásra csupán csak nagyléptékű térképem volt, de az út végső szakaszát még így is térkép nélkül kellett megtennem, mert idő híján már nem tudtam erről a vidékről térképet szerezni. Az útvonalam: Bécs, Prága, Drezda, Berlin, Travemünde, Koppenhága, Göteborg és Karlstad volt. Útközben volt egy szerencsés kényszerleszállásom is, de a megnyitásra pontosan megérkeztem. Visszafelé más útvonalon jöttem: Koppenhága, Travemünde, Hamburg és Bréma után Rotterdamba repültem, majd onnan Dortmund, Hannover, Dessau, Lipcse, Prága és Bécs érintésével tértem haza. Volt olyan, hogy még a legszükségesebb ruhaneműket is előreküldtem vonaton, hogy a kis gép megterhelését csökkentsem. Útközben többször kellett megküzdenem az időjárással, a már említett, térkép okozta nehézségekkel s nem egyszer magával a repülőgép állapotával is. Végeredményben az 5000 km-es utat 68 repült óra alatt, azaz 73,5 km/óra átlagsebességgel szerencsésen befejeztem. Ilyen kis géppel ekkora utat sem addig, de az azóta eltelt több, mint 50 év alatt sem tett meg senki.

Mi lett a Róma sorsa?

A harmadik rekordja után a Közlekedési Múzeumba került, ahol Budapest ostroma alatt súlyosan megsérült, de nemrég helyreállítva most újra a múzeumban látható.

A BL gépeket a Gerlék követték.

1930. szeptember 4-én magam repültem be az első Gerlét s — ami úgy gondolom, egyedülálló a repülés történetében —, mindjárt műrepülést is végeztem. A Műegyetemi Sportrepülő Egyesület még további hat Gerlét épített. A gépek az építés sorrendjében sorszámot kaptak, mely a 11-essel kezdődött. A Gerlék már korszerű műszerekkel voltak ellátva s nagyon jó repülési tulajdonságaik voltak. Egyszer Angliában bemutattam az egyiket. A nézők alig hittek a szemüknek, amikor látták, hogy a gép mintegy 10 méter után már a levegőbe emelkedett. A Gerléhez

sítalpat is építettem, sikerrel. 1931 szeptemberében a híres német Klemm-féle géppel összehasonlító repülést végeztem az érdi repülőtéren. Mire a német a levegőbe emelkedett, én a Gerlével már túl voltam az első műrepülő figurán is. A Gerle építési jogát az osztrákok megvásárolták, de 1936-tól a német megszállásig csak kettőt készíthettek el. Ezek később Magyarországra kerültek.

A Gerle 13-mal 1930-ban körülrepülte a Földközi tengert is.

Ezt az utat Bissits Tiborral tettem meg, mert a Gerle kétüléses volt. E repülés a gép túrarepülés céljaira való felhasználhatóságát hivatott bizonyítani. Ez sikerült is, a 100 repült órára tervezett 12 258 km-es utat 100 óra 22 perc alatt tettük meg.

Tudomásom szerint igen eredményes műrepülő is volt.

A műrepülés különleges tudást és rátermettséget kíván s persze megfelelő gyakorlást is. Tulajdonképpen az első — engedély nélkül végzett — műrepülésemnek köszönhettem, hogy vizsga nélkül megkaptam a pilótabizonyítványomat. Én végeztem először a lassú orsó nevű figurát, melyre magamtól jöttem rá. Megjegyzendő, hogy a korszerű műrepülésnek a lassú orsó ma már kulcsfigurája. Az 1932-es berlini repülőnapon bebizonyítottam, hogy a 100 lóerős Gerle nem marad szégyenben a 450 lóerős motorral repülő német Flieselerttel és a 250 lóerős géppel repülő olasz Colombo mögött.

1936-ban részt vett a téli olimpián is.

A repülésre a hivatalos műsorszámok mellett került sor. (Az olimpiákon általában tartanak hivatalosan nem olimpiai sportágból is bemutatót, e repülésre is így került sor.) Ez volt az első téli sportrepülőverseny. Az akkori gépek számára ugyanis a téli időjárás nagy akadály volt, az utasszállítás is szünetelt a köd és az eljegesedés veszélye miatt. A résztvevők a kétnapos verseny során bármely városból indulhattak, tetszőleges útvonalat tehettek meg, az volt a lényeg, hogy minél hosszabb út után a meghatározott időre Münchenbe érjenek. Több útvonalat is kidolgoztam az előadódható időjárásnak megfelelően. Kísérőmmel, Steff Tiborral, az akkori híres vitorlázórepülővel végül a Velence, Marseilles, Biarritz, Le Havre, Párizs útvonal után időben érkeztünk Münchenbe. A kiértékelési formula szerint — mely a megtett távolságon kívül több mást is figyelembe vett — az 50 induló között a hatodik helyet szereztük meg. Helyezésben élénk csak a hazai földi szolgálatot is élvező németek és a kimondottan versenycélra épített gépekkel repülő lengyelek kerültek. Ez nagy siker volt a fejlettebb technikájú, jobb körülményekkel rendelkező országokkal, illetve versenyzőikkel szemben.

Repült Dél-Amerika felett is.

1937-ben egy Dél-Amerikai földrajzi kutatócsoportban vettem részt és ez alkalommal a többnyire végtelenbe vesző őserdők fölött 15 000 km-et repültem, olyan terepen, ahol kényszerleszállásra alkalmas hely nem adódott. Megjegyzem, hogy a repülőnaplóm szerint — pedig talán többnyire az átlagosnál jobb volt a teljesítményem — általában 3000 km-enként kellett kényszerleszállást végrehajtanom. Európában erre a leszállási körzeten belül szinte mindig lehet többé-kevésbé megfelelő terepet (mező, szántóföld) találni. Éppen ezért Dél-Amerikában nagyon gondosan kellett ápolnom a gépet, hogy kényszerleszállásra ne kerüljön sor.

Volt még egy jelentős útja.

Igen, ki akartam próbálni a Gerlét hosszú távú repülésre is. Ezért 1933-ban Finnországba repültem, ahol motorhiba miatt sajnos — igaz, sikeres — kényszerleszállást kellett végrehajtanom. Innen Angliába mentem, ahonnan leszállás nélkül Debrecenig jutottam. Ezt az 1640 km-es utat 10 óra 50 perc alatt tettem meg. Volt ugyan még négy órára való üzemanyagom, de átrepülési engedélyek híján tovább, Kelet felé nem repülhettem. Ugyanis az átrepülési engedély nélküli gépeket a helyi hatóságok elkobozták volna s ezt a magyar sportrepülés nem engedhette meg magának.

Volt egy, a postával kapcsolatos híres útja is.

Igen. A magyarok részéről 1933-ban én vittem először az első tengeren túli postát.

Hány kilométert repült összesen mint pilóta?

960 000-et, melybe csak azok a távolságok vannak beszámítva, amikor a gépet magam vezettem. Minden utamról pontos naplót készítettem s ezek egy része szerencsére néhány más, a II. világháború alatt elpusztult repülő-emléktárgyam mellett megmaradt.

Minek érzi, érezte magát elsősorban? Pilótának vagy repülőgéptervezőnek?

Magam sem tudom eldönteni. Talán elsősorban pilótának és csak utána tervezőnek.

Mi a véleménye az egyre divatosabb sárkányrepülésről?

Kezdetben a gép és az ember teljesen egymásra volt utalva. A mai, nagy, modern gépeken az ember csak kiszolgáló személyzet, alárendelt szerepet játszik. Elveszett az ember és a levegő közti közvetlen kapcsolat. Ezért tudom megérteni és helyeselni a sárkányrepülést. Mintha az oly sokáig vágyott, régi egymásrataláltságot hozná vissza...

Panasza, bánata?

Sajnos csak előkészítőként vehettem részt Endresz György és Magyar Sándor óceánrepülésében, pedig én is végrehajtottam volna ezt az utat. Legszívesebben egyedül! Egyébként e repülésről az egyik hetilapunk nemrégiben nagyon lekicsinylően nyilatkozott. Felhánytorgatta, hogy két évig készülődtek az útra. Arról azonban nem írt, hogy a megrendelt gép nem készült el időben, s a próbarepülésekkor folyamatosan több műszaki hiba is adódott. Arról sem írt, hogy az akkori gépekkel bármikor, akárhogyan nem lehetett átrepülni az óceánt. És nagyon sajnálom, hogy azt a sok tapasztalatot, melyet a tervezésben és a repülésben szereztem, nem állt módomban átadni a következő generációnak.

GYÓGYTESTNEVELÉS

Izomerősítés, mint a testi deformítások megelőzésének egyik eszköze

Az ifjúság szomatikus fejlesztése jelentős feladattá vált. Az ezzel kapcsolatos súlyos gondok közismertek. Hangsúlyozni kell, hogy az okok többsége az alsó tagozatos gyerekek fejlesztésének hiányosságaira vezethető vissza.

Nem véletlenül lett a 6—10 éves korosztály fejlesztése az iskolai testnevelés kardinális problémája. Ezen belül a figyelem elsősorban az állóképesség fejlesztésére irányult. A Kaposvári Tanítóképző Főiskola Testnevelési Tanszéke—hallgatói közreműködéssel—3 éve a 6-os kutatási főiránnyal összefüggő vizsgálatsorozatot indított, arra keresve választ, hogy hol tart ennek a korosztálynak a szomatikus fejlesztése. Az eredmények azt mutatják, hogy történt előrelépés, de egyes területeken alapos arányeltolódás tapasztalható. Arra is választ kaptunk, hogy a lehetőségek kihasználásától még messze vagyunk.

Ennek okai részben ismertek, részben további vizsgálatok elvégzése kívánatos.

A vizsgálat során az is kiderült, hogy a napközis és a nem napközis tanulók teljesítménye között lényeges a különbség. A napközis tanulók

a) vitális kapacitása,
b) az állóképességi teljesítménye,
c) Lorenz indexe,
d) restituciós ideje,
e) az izom erőállapotának értéke

volt gyengébb.

Az általam vezetett vizsgálatok ennek a problémakörnek a részét jelentik. A felmérések alapján arra próbáltunk választ kapni, hogy az életmód és a testi deformitások között milyen összefüggés van, valamint a vizsgált 6 általános iskola 10 osztályában hogyan alakul az egészséges és valamilyen testi deformitásban szenvedők száma. A vizsgálat az elváltozások közül a gerinc-deformitásokra és tartáshibákra, valamint a lábboltozat elváltozásaira terjed ki, két kérdésre keresve választ:

1. hogyan alakulnak a testi deformitások az iskolába kerüléstől az alsó tagozat befejezéséig;
2. mindez hogyan oszlik meg a napközis és nem napközis tanulók esetében.

A deformitásokra vonatkozó adatokat az 1., 2. és a 3. táblázaton mutatom be.

1. táblázat

I. osztály	n	deformitások összesen	%
Gerinc-tartáshibák Gerincdeformitások	84	22	26
Lábboltozat elváltozás	84	19	22,6
Összes deformitás	84	41	48,8

2. táblázat

4. osztály	n	deformitás	%
Gerinc-tartáshibák Gerincdeformitások	79	28	35,4
Lábboltozat elváltozás	79	42	53,16
Összes deformitás	79	70	88,6

3. táblázat

4. osztály	Összes tanuló	Napközis		Nem napközis	
		n	%-ban	n	%-ban
Létszám	79	46	58,2	33	41,5
Gerincd.	45	35	77,7	10	22,2
Lábbolt.	53	38	71,69	15	28,3

A kiváltó okok hatásmechanizmusa nagyon sokrétű, amelyből csupán egyet emelek ki. A napközisek „ülő" tevékenysége napi 7,5 óra, a nem napköziseknél 5,2 óra. A két szám közti különbség 2,5 óra, ami jelentős. Ez a tény is azt igazolja, hogy a jelenlegi napközis rendszer a gyerekek mozgását nagyban korlátozza. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy a napközi létét kellene megkérdőjelezni. A feladat az, hogy a napi programot át kell alakítani a gyerekek egészséges életmódra nevelésének a figyelembevételével, előtérbe helyezve a cselekedtető, intenzív, mozgásos tevékenységet.

A szakirodalommal teljesen megegyező vélemények — amelyet a vizsgálatban résztvevők fogalmaztak meg — azt bizonyítják, hogy az izomzat látható fejletlensége mint alapvető ok, jelentős szerepet játszik a testi deformitások magas számának kialakulásánál. A jelenlegi iskolarendszerben — ismert okok miatt — a kompenzálás lehetőségei szinte kizáróan az iskolai testnevelésben adottak. Ennek ellenére a megoldást több tényező akadályozza. Ezek közül kiemelhetők a következők:

1. *az állóképesség fejlesztésének jogos igénye elterelte a figyelmet az izomerősítésről;*

— A testnevelést tanító pedagógust a fejlesztés ismert törvényszerűségei arra késztetik, hogy jelentős időt fordítson az állóképesség fejlesztésére. Ennek érdekében átalakult az előkészítő gyakorlatok vezetési stílusa. A „non stop" vezetési stílus valóban lehetőséget ad a teljesítmény hosszabb időn át történő magas szinten tartásához, de így a gyakorlatok izomzatra történő hatása elsikkad. Az izomzat mindenoldalú fejlesztése háttérbe szorul.

— Az állóképességfejlesztés eszközei sokrétűek, azonban az objektív lehetőségek ezeket leszűkítik elsősorban a hosszútávú futásokra, ami valóban hatásos eszköz, azonban a futómozgás jó elsajátítása nélkül a láb izomzatában és csontrendszerében kedvezőtlen hatások is keletkezhetnek. A megoldás lehetősége abban rejlik, hogy meg kell tanítani a gyermekeket a *helyes futómozgásra*, ami megelőzheti a lábboltozat deformitásait. Így az alkalmazott hatások eredői nem gyengítik egymást, az állóképesség és izomfejlesztés is hatásos lesz.

2. *a megdöbbentő szegényes tárgyi feltételek;*

3. *a 6—10 éves korosztály izomerősítésével kapcsolatos indokolatlan fenntartások és téves nézetek.*

Minden lehetőséget meg kell keresnünk annak érdekében, hogy az egészséges életmód védelmét olyan gondosan vizsgáljuk, mint ahogy a már meglevő elváltozásokat kezeljük. Az izomzat tudatos sokoldalú fejlesztése talán a versenysportban és a jól funkcionáló gyógytestnevelés kereteiben oldódik meg a kívánt szinten. A vizsgálatot a már jelzett gondok mellett az is indokolta, hogy az óvodákból kikerülő gyermekek életmódja alapvetően és drasztikusan megváltozik, a fejlődési sajátosságok háttérbe szorulnak. Ezek közül néhányat kiemelek:

— a 6 éves gyermekeknek ugyanakkor csengetnek ki és be a tanórákra, mint a 14 éveseknek;

— a megnövekedett ülő tevékenységhez és a fegyelmi helyzetekhez a gyermekek nehezen alkalmazkodnak;

— a családi nevelés ismert hiányosságai;

— a televízió negatív hatásai;

— a szaktantermi rendszer a sok pozitív vonása mellett az egészséges életmódra nevelésre kedvezőtlenül hat, hiszen az óraközi szüneteket a gyermekek „vonultatására" használjuk fel.

A továbbiakban azt vizsgáltam, hogy

1. a 6 éves tanulók izomzata az iskolába kerülés után milyen változáson megy keresztül a testnevelés következtében;

2. a tudatosan megtervezett erősítő munka hatására ez a változás mutat-e szignifikáns különbséget.

A Kaposvári Tanítóképző Főiskola Gyakorló Iskolájában önkontrollos és kontrollcsoportos kísérletet végeztünk. Kísérleti csoportot és kontroll csoportot jelöltünk ki az iskola két I. osztályában.

A kísérlet első fázisában „Baby" típusú dinamométerrel mértük a tanulók izomerejét az alsó végtag „toló" fázisában, a m. qadriceps femoris és a m. gluteusok, a triceps sure valamint az ezeket segítő izmok erejét működés közben.

A továbbiakban a kontroll csoport végezte a test-

nevelési órák kötelező anyagát. A kísérleti csoport ezen kívül a következő feladatokat végezte el:

— 6 héten keresztül heti 2 alkalommal pliometriás módszerrel erőfejlesztő munkát végzett a mért izomcsoportokat érintően;

— a bordásfal 3. fokáról 3×20-as sorozatban végeztek leugrást páros lábbal;

— a sorozatok közé 2 perc lazító jellegű aktív pihenést iktattunk be.

6 hét után megismételtük a dinamométeres erőmérést.

4. táblázat

	1. o. kontroll (x)			I. o. kísérlet (y)		
	Jobb	Bal	Páros	Jobb	Bal	Páros
n	26	26	26	30	30	30
Ed	66	74	80	168	162	176
$\bar{d}$	2,53	2,84	3,0	5,79	5,586	6,08
Ed^2	488	754	780	1191	1336	1336
$s\bar{d}$	3,583	4,664	4,64	2,791	3,924	3,081
t	0,706	0,609	0,646	2,074	1,423	1,973
p	0,5	0,5	0,05	0,5	0,2	0,05

..az egyéni adatok egymáshoz sorolása után végzett matematikai-statisztikai módszer folyamatát mutatja. Az első (beavatkozás előtti) és a második (beavatkozás utáni) mérés eredményének a különbségét számítottam ki, majd elvégeztem az „f" próbát (képlet: $f=\frac{sx^2}{sy^2}$) és az "egymintás "t" próbát (képlet: $t=\frac{\bar{d}-1}{s\bar{d}}$) a kontroll és kísérleti csoportban egyaránt.

5. táblázat

	Jobb		Bal		Páros	
	x	y	x	y	x	y
n	26	30	26	30	26	30
Ed	66	168	74	162	90	176
$\bar{d}$	2,53	5,79	2,84	5,586	3,0	6,08
Ed^2	488	1191	754	1336	780	1336
$s\bar{d}$	3,583	2,791	4,664	3,924	4,64	3,081
t=	0,706	2,074	0,609	1,423	0,646	1,973
p=	0,5	0,5	0,05	0,2	0,5	0,05

Az 5. táblázatban a kontroll és kísérleti csoport azonos paramétereit soroltam egymás mellé. A kapott eredmények mind a két csoportban utalnak a változásra. Az összehasonlításból kitűnik; a változás a kontroll csoportban *csupán szignifikáns* (p=0,5), a kísérleti csoportban létrejött változás *erősen szignifikáns* (p=0,05; 0,2), ami valószínűleg a tudatos erőfejlesztő munka eredménye. A szórásátlagok azt mutatják, hogy a kísérleti csoport eredményei egyenletesebbek, ami arra utal, hogy az alacsonyabb ingerküszöbről induló gyermekek fejlődése erőteljesebb volt. A bal láb és jobb láb fejlődésének összehasonlításánál különbség tapasztalható. A jobb láb fejlődése jelentősebb, mint a bal láb fejlődése. Ennek oka elsősorban az, hogy a tanterv által előírt ugrógyakorlatok kialakítják a gyermekeknél az „elrugaszkodó lábat", amelyet a testnevelési órákon fokozottabban terhelnek. Ennek következtében az általam alkalmazott gyakorlatsor a bal láb esetében kisebb ingert jelentett.

További következtetéseket a kísérlet jelenlegi fázisában levonni nem lehet, azonban néhány jelzés figyelemreméltó.

1. Csak ott érhető el jelentős változás, ahol az izomzat tudatos, pontosan megtervezett fejlesztésére kerül sor.
2. Ezt a tevékenységet már 6 éves korban el lehet és el kell kezdeni, mivel ez a feltétele a tudatos alapozó fejlesztésnek és a kompenzálásnak.

Pandurics István

BIBLIOGRÁFIA

1. *Dr. Apor Péter:* Az erő és állóképesség fokozásának néhány élettani szempontja. TF. Tudományos Közlemények 1970/2.
2. *Dr. Bakonyi Ferenc:* Az erő fejlődése a 7—18 éves iskolai tanulóknál. A testnevelés tanítása 1973/3.
3. *Dr. Bakonyi Ferenc:* 7—18 éves tanulók testi fejlődése. A testnevelés tanítása 1973/5.
4. *Boda László—Dr. Korányi Frigyes:* A gerinc biomechanikája. Sport-egészségügyi szemle 1977/2, 3—10.
5. *Dr. Csider Tibor és munkaközössége:* Iskolás korú gyermekek gyógytestnevelése. Kézikönyv. Tankönyvkiadó, Bp. 1975.
6. *Dr. Csider Tibor—Kránicz Istvánné:* Gyógyító testmozgás. Sport. 1972.
7. *Farmosi István:* A testmagasság és szorítóerő növekedése a 15—18 éves korban. A testnevelés tanítása 1973/2.
8. *Tóth István:* Az edzés hatása a 11—14 éves leányok és fiúk ruganyosságának fejlődésére. TF. Tudományos Közlemények 1970/1.

Fogó-játékok labdával

1. *Labdavezetés fogó*
A labdavezetés a kosárlabda szabályokban meghatározott formában történik, kijelölt játéktéren. Mind a fogás, mind pedig a menekülés csak a labdavezetési szabály betartása mellett érvényes.
Fogócsere: érintésre; a menekülő kétszeri indulása; labda vezetése; játéktér elhagyása esetén.
Az új fogó szabad kezét 5—6 másodpercig kötelezően tartsa magastartásban, hogy így lehetőséget adjon a menekülőknek a fogó-csere észrevételére. Előzetes jelzés (kar felemelés) nélkül a fogás érvénytelen.
2. *Labdavezetéses fogó az ügyesebb kézzel*
A labdát vezetni csak a tetszés szerint megválasztott egyik kézzel lehet. Kézváltást alkalmazni tilos. A többi szabály megegyezik az előző játékban leírtakkal.
3. *Labdavezetéses fogó az ügyetlenebb kézzel*
A játékszabályok az előbbi játékkal azonosak, azzal a szigorítással, hogy csak az ügyetlenebb kézzel lehet labdát vezetni.
4. *Labdavezetéses fogó párokban*
(10—14 fős létszám esetén, nagy területen, mozgalmas, élvezetes, a figyelem megosztását hatásosan fejlesztő játék)
A játéktér a rendelkezésre álló terem teljes területe. A játékosok párokat alakítanak, mindenkinél labda, a párok egyik tagja a fogó, a másik a menekülő szerepét kapja. A fogó meghatározott ideig csak a saját párját üldözheti, s a játékidő alatt számolja, hogy hányszor sikerült megfognia. Egy-egy fogást követően a fogónak labdavezetésből megállást kell végrehajtania, majd csak ez után üldözheti labdavezetéssel társát.
A megállást és indulást képzett játékosok esetén a kosárlabda szabályok szerint kell végrehajtani. Képzetlen játékosok az üldözött társ érintése után annyi időre álljanak meg, amíg két kézzel megfogják a labdát.
A fogó szerepkör 15—30 másodperces időtartamonként cserélendő. Győz, aki azonos idő alatt társát többször tudja a fenti szabályokkal megfogni.
5. *Labdavezetéses fogó kör mentén*
A játék 10—12 fős létszám esetén ajánlott, nagyobb létszám mellett már sok a várakozási idő.
A kosárlabda pálya 3 köre körátmérőjének két végpontján a párok egy-egy játékosa áll fel labdával. Jelre meghatározott kézzel és irányban a kör mentén labdát vezetve üldözik egymást. Győz, aki meghatározott időn belül a labda elvesztése nélkül társát utolérve szabad kezével először érinti, vagy a játékidő végén elhangzó jelre társához közelebb van.
Érintés, a labda elvesztése, a játékidő letelte, a játék befejezését jelenti. Javasolt játékidő a labdavezetési tudáshoz mérten: 20—30 másodperc.
A labdavezetés külön-külön értékelt játékszakaszonként jobb és bal kézzel mindkét irányba végezhető.
Képzettebb, labdavezetésben biztosabb játékosok a játékot olyan változatban is játszhatják, amelyben a például 40 másodperces összjátékidő alatt 10 másodpercenként, sípszóra kézváltást és irányváltoztatást kell végrehajtani.
6. *Labdás fogó 3—5 fogóval*
(20—30 fős létszám mellett is élvezetes játék)
Csak a fogók tartanak labdát a kezükben, s a menekülőket azzal üldözik, azzal érintve érvényes a fogás (nem kell labdát vezetni). A „fogást", a labdát két kézzel fogva, a menekülőt azzal érintve kell végrehajtani. Szabálytalan a labdát eldobva, a dobással elérni a menekülőt. Az érvényes fogás után a labda átadása-átvétele jelenti a fogók szerepcseréjét. Mivel több fogó van, a játék nagy figyelmet igényel, jó hangulatot teremt.

Bátor Vilmos

Kunhegyesi „pedálozók"

Mindig nagy öröm számomra, ha új eszközökkel, és kipróbálóival nemcsak a fővárosban, hanem vidéken is találkozom. A „pedálozónak", mely két karikára elmésen felerősített pedálkarból és a rajta forgó lábtartókból áll (1. ábra) nemcsak tervezői és kivitelezői voltak a kunhegyesi „Sprint" Vegyesipari Szövetkezet dolgozói, hanem kipróbálása is a helyi általános is-

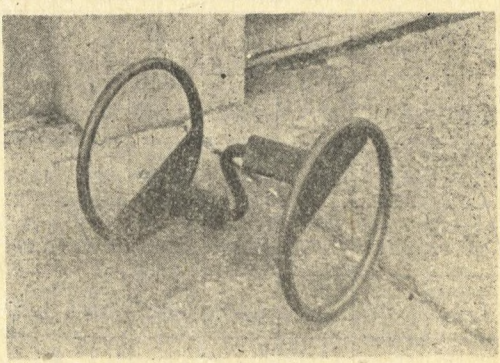

1. ábra

kolában történt. Füleki Sándor és Sándorné testnevelő tanárok, akik az eszköz „vizsgáztatására" vállalkoztak, a tapasztalatok szerzését nem bízták a véletlenre. Tervszerűen dolgozták ki a „pedálozás metodikáját" és az eszközzel végezhető gyakorlatok változatait. Ügyeltek arra, hogy csakis az önként vállalkozók kísérletezzenek. Meglepve tapasztalták: a kezdő 36-os létszámú osztályból csak 2 tanuló tartotta magát távol.

Az érdeklődés egyre fokozódott és a „pedálozó" már nemcsak a testnevelési órákon, a sportfoglalkozásokon, hanem a szünetekben is egyre népszerűbb lett.

A tanulók szinte szemlátomást ügyesedtek, újabb és újabb variációk, társas gyakorlatok kerültek kipróbálásra. Az ügyesebbek közül voltak olyanok is akik az egyéni „ki mit tud" versenyen már a „pedálozóval" előre és hátra haladva labdát is tudtak vezetni.

A felsőtagozatos tanulók közül 400-an vállalkoztak az eszközzel való gyakorlásra és meglepő tapasztalatot hozott, hogy ez idő alatt egyetlen baleset sem fordult elő. Ezért is javasolta a testnevelő tanár házaspár az eszközt a sportegyesületeknek, üdülőknek és és családoknak is széles körű alkalmazásra.

Bevallom első látásra a „pedálozót" balesetveszélyesnek tartottam, mert arra gondoltam, hogy a felszállásnál a szer könnyen előre vagy hátra kigurul. A pedáloknak a kerékhez való rögzítettsége azonban ezt magától értetődően korlátozza. Így például az egy lábbal való fellépésnél a testsúly az alsó helyzetben levő pedálra helyezkedik, és a testsúly így a pedált az alsó holtponti helyzetben rögzíti. A mozgást ezért mindig a felül levő láb indítja és szabályozza.

Az eszköz előnye, hogy használata szórakoztat, vagyis játékszer, s mivel teljesítményfokozásra serkent, egyben sporteszköz is. A lábizomzat erősítésén kívül egy sajátos egyensúlybiztonságot fejleszt. Végezetül a szert kipróbáló testnevelő tanárok tanácsait és néhány gyakorlatot ismertetünk.

1. *Állásban haladás előre és hátra (2. ábra):*
Az egyensúlyi helyzet érzékeléséig támaszkodással hajtja a tanuló a pedált.
2. *Guggolásban haladás (3. ábra):*
A gyakorló a pedálra állva leguggol; először kézzel fogva a kereket hajtja előre hátra. Nehezebb feladat, ha ugyanezt a mozgást szabadon egyensúlyozó karokkal végzi.
3. *Fókajárás (4. ábra):*
Fekvőtámaszban kézzel hajtja a pedált, testsúlyát vontatva előre.

2. ábra

3. ábra

4. ábra

4. *Pók- és rákjárás (5. ábra):*
Ülőhelyzetből lábakat pedálra téve, csípőjét megemelve, kartámaszban halad előre vagy hátra.
5. *Talicskázás előre, hátra (6. ábra):*
Ebben a helyzetben a kéz támaszkodik a pedálra és társ segítségével történik a haladás.

5. ábra

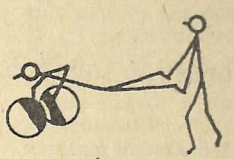

6. ábra

Az eszközt kéziszerként is használhatjuk; törzsfordítások, törzshajlítások stb. végezhetők vele.

Szentgyörgyi Zoltán

A szakiskolai igazgatók feladatai testnevelésben Lengyelországban

A mai társadalom eszménye — írja Ciastek, J. — az oktatási rendszer állandó tökéletesítése és alkalmazása az új követelményekhez és szükségletekhez. Lengyelországban 1974-ben miniszteri rendelettel minden olyan helyen megteremtették a feltételeket iskolai csoportok szervezéséhez, ahol a népgazdaság konkrét szükségletei ezt megkívánják. Erre részben azért volt szükség, mert a kis iskolák oktatási nehézségekkel küzdöttek, az új iskolákban viszont jobbak a tárgyi és személyi feltételek.

Az iskolai testnevelés és sport elválaszthatatlan része a mai iskola nevelési-oktatási folyamatának. A testnevelés feladata az ifjúság egészségügyi állapotának javítása, gondoskodás szabályos testi fejlődéséről, a mozgási jártasság színvonalának állandó emelése és nem utolsó sorban jellemének és erkölcsi tulajdonságainak alakítása. Ezért az igazgatók kötelessége ellenőrizni a testnevelési tanterv megvalósítását. Az igazgató ellenőrzi a gyakorlatok végrehajtását, gondoskodik — amennyiben ez lehetséges — a kötelező úszásoktatás bevezetéséről. Feladata még: megfelelően elő kell készítenie a sportfoglalkozások vezetését; az iskolai sportklub munkájának felügyeletét; sportrendezvények kezdeményezését az iskolában; együttműködés a közeli sportegyesületekkel; lehetővé kell tennie a sportolást az iskolán kívül sportklubokban. Az igazgatónak az ellenőrzésre megfelelő éves tervet kell kidolgoznia.

(Wychowanie fizyczne i higiena szkolna, 1980. 2., 54—56.)

Pontatlan fogalmazás

A pontatlan fogalmazás nemcsak nyelvünket károsítja, szépségét rontja, hanem félreértésekre is adhat alkalmat. Az úgynevezett pongyola fogalmazásnak sokféle — többé-kevésbé rendszerbe szedett — formája van, ezekkel azonban részletesen lapunk profilja és helyszűke miatt is nem foglalkozunk, mint ahogy a gyakori vesszőhibákkal sem, ez talán máskor lesz témánk. (A jövőben visszatérünk majd az e cikkben említett pongyolaságra is.)

A pontatlan, nyelvileg nem tökéletes beszédnek, írásnak sok oka van. Egyik leggyakoribb, s egyben a legelszomorítóbb, hogy használója nem ismeri kellőképpen a nyelv szabályait. A másik, hogy a kötetlen beszéd során a beszélőnek, az előadónak nincs ideje megfelelően egyeztetni gondolatait, annak nyelvi formájával. Bosszantóbbak a nyelvi hibák, ha írásban jelentkeznek. Az újságírásban gyakori nyelvi pontatlanságok talán a legérthetőbbek, mert a gyors tájékoztatás gyors fogalmazást kíván meg. Ám feltűnő, hogy napilapjainkban a sportrovatban találjuk a legtöbb hibát. Az alábbiakban ezekből szeretnénk egy kis csokrot átnyújtani a Népszabadság, az Esti Hírlap és a Hétfői Hírek cikkeiből. Tesszük mindezt azért, hogy a testnevelők és a sportrajongó fiatalok kerüljék el ezeket a hibákat. (A „nyomda ördögéről" nem ejtünk szót. Sajtóhiba mindenütt előfordulhat.)

. . .„Tiltakozott az «öreg» minősítés ellen, de ettől függetlenül a címzés valójában rájuk illik, hiszen Belgiumból jövet Zürichben jelentkeztek — csatlakoztak az anyaország együttesének tagjaihoz". Mi köze az *öreg* jelzőnek a zürichi találkozóhoz? Az újságíró nyilván az előbb már említett *légionárius* szóval keverte az *öreg*et.

„A kék-fehérek a Volán elleni bajnoki mérkőzésen Koritár góljával 1:0-ra vezettek, de aztán Magos majd Durgonics révén 2:1-re fordítottak..." Labdarúgásunkban eddig szokatlan volt, hogy a vezető csapat *fordítson*.

„A body building termetű *Katzirz* a kapus, helyettese a vékony *Mészáros*". Tudvalevő, hogy a body building (magyarul testépítés) nem egyszerűen testmagasságot, erőt jelent, hanem egészen mást jelent.

„Ma kezdődik a *hosszú menetelés* az Austria Wien válogatottakkal tűzdelt legénysége ellen." Jobban örülünk, ha válogatottaink nem hosszan menetelnek, hanem gyorsan futva fociznak.

„Színházi nyelven szólva az utolsó felvonáshoz érkeztünk; néhány nap és felgördül a függöny." Vajon mit csinálnak a színházlátogatók míg néhány napig várnak az utolsó felvonásra?

„. . .Hétezerötszáz néző tombolása közepette játszott tegnap késő este az a nyolc játékos, aki azt a célt tűzte maga elé, hogy nyolc közé jut." Mért nem mondta meg nekik egy jólelkű rendező vagy néző, hogy már a nyolc között vannak?

„. . .Mindenkinek kínai jutott, még a kínaiaknak is." A félreérthetőséget itt egy szó betoldásával meg lehetett volna szüntetni: „még *egyes* kínaiaknak is".

„. . .Férfitőrben a káprázatos Szmirnov fél kézzel (ballal) egymaga leiskolázta a mezőnyt..." A tört versenyzés közben többnyire fél kézzel fogják, még ha ez a bal kéz is.

„. . .A vívóvilág ideiglenes fővárosában, Közép-Franciaországban..." Gondolom, Közép-Franciaországban legfeljebb Clermont-Ferrand lehet a vívóvilág fővárosa, Budapest fővárosa sem Magyarország.

„. . .Világossal erős támadást indított a divatba jött Vc2-es, Capablanca féle változattal, a Nimzoindiai védelem ellen." Itt egyszerű helyesírási hibáról van szó, a nimzoindiai melléknév, tehát kis betűvel kell kezdeni.

„AZ EGRI ÉPÍTŐK MSE tehetséges ökölvívóedzője, a fiatal Varga Tibor, aki egyébként biológia—testnevelés szakos tanár, 1980 februárjában alakult a szakosztály, máris figyelemre méltó eredményeket értek el az ökölvívók." A mondatot ponttal kettéosztva értelmes szöveget kapnánk.

A kajak-kenu szövetség válogatottjainak javaslatai a következőkkel kezdődnek: „*Nők... Kajak... Kenu...*". Aki nem ismeri behatóan a sportágat, a fentiek alapján azt hiheti, hogy a *nők* is egy hajónem. Igaz, *nem*, de nem *hajó*.

Igyekezzünk kerülni tehát a fentiekhez hasonló félreértéseket — anyanyelvünk és a sport érdekében egyaránt —!

Andor György

Pedagógusbetegségek

Nyelvi rovat lévén, természetesen nem a pedagógusokat a más foglalkozásúaknál talán jobban sújtó szív-, idegi és más szervi megbetegedésekkel kívánok foglalkozni, még a sok beszéd miatt a légutakat, a hangképző szerveket fenyegető veszélyről sem. A köznapi nyelv pedagógusbetegségen olyan magatartási és nyelvi, kifejezésbeli hibákat ért, melyek elsősorban a gyermekekkel való sokéves foglalkozás során alakulnak ki s melyek — éppen ezért — az óvónőkre, a tanítókra, a tanárokra, a nevelőkre jellemzőek. A „nyelvi betegségek" közül nem foglalkozunk a helytelen légzéssel, hiszen ezt rovatunkban, egy korábbi számban Molnár Ildikó már megtette. Vegyük sorra a legfontosabb többit! Mielőtt azonban ezt tennénk, megjegyezzük, hogy e „betegségek" egy része a testnevelőt — a nagyobb terem, a szabad tér, s az átlagos tanórainál jobban zajongó gyermek miatt talán jobban fenyegetik.

A *túl hangos beszéd* okait az előzőekben tulajdonképpen már érintettük. Nagy gyermekközösség előtt, a játékba, a sportba belefelejtkezők között szükséges a megszokottnál hangosabb beszéd. „Betegséggé" akkor válik, ha a pedagógus beszédjének állandójává válik, ha otthon vagy például a liftben is olyan hangerőt használ, mint a sportpályán.

Némileg összefügg az előzővel a *túlzott artikuláció*, azaz a hangok nagyon szabályos, írás szerinti ejtése. A köznyelvi ejtésben ugyanis nem azt mondjuk, hogy p-a-l-á-n-k, hanem azt, hogy palánk. Ez már a testnevelő órán sem helyes. Hasonló okokra vezethető vissza a *túlságosan tagolt beszéd*. A magyarban ugyanis — mint minden más nyelvben — nem szavakat, ha nem szócsoportokat hangsúlyozunk, arra a szóra helyezve a hangsúlyt, amely a legfontosabb. Nem azt mondjuk: „Menjetek el a bordásfalhoz és másszatok fel a harmadik fokra", hanem azt: „Menjetek el a bordásfalhoz és másszatok fel a harmadik fokra". (És — mint az előbb már utaltam rá: nem menjetek, hanem — ejtés szerint: mennyetek).

Általános iskolában eléggé elterjedt az ige második személyű felszólító módja helyett a harmadik személyű kijelentő mód: „Menj ki a bordásfalhoz!" helyett „Kimegy a bordásfalhoz!" stb. Bár a kijelentő móddal adhatunk nyomatékos felszólítást, túl gyakori használata, különösen a személyek cseréjével együtt — stílushiba. Ugyanez vonatkozik a főnévi igenevek túlzott használatára: „Felállni! Kimenni! Sorakozni!" stb. A -ni végű főnévi igenév kifejezhet határozott tiltást is, de elcsépeltté, sőt nevetségessé válik, ha szinte csak ezt használjuk. A fenti három felszólítást egymás után a következőképpen is kifejezhetjük: „Álljatok fel! Menjetek ki! Sorakozó!"

A tanári beszédhibák közül utolsóként az *agyonmagyarázást*, a *fölösleges ismétléseket* említjük. Ez időrabló, fölösleges.

A fentiek helytelenek akkor is, ha gyermekközösségben követjük el a hibákat. Nagyobb baj azonban, ha az iskolában megszokva társadalmi és magánéletünkbe is átvisszük, s egyik-másika vagy mindegyike beszédünk jellemzőjévé válik.

Andor György

Új sportágak

Napjainkban — talán a szabadidő megnövekedése és az egészséges életmód előtérbe kerülése, hangsúlyozása miatt is — egyre-másra születnek új sportágak. Ezek hazai elterjedése a felszerelés és a pálya gondján túl — ha szükséges hozzá ilyen — nyelvi problémákat is vet fel. Tartsuk meg az eredeti — többnyire angol — megnevezést? Vagy magyarosítsunk mindenáron? A dilemmát nem lehet egyszerűen csak igennel vagy csak nemmel eldönteni. Két lehetőség áll előttünk: megfelelő, lehetőleg rövid, kifejező és ragozható szavakkal helyettesíteni az idegen nyelvűt vagy magyarra átírva átvenni a nem magyar elnevezést.

Nézzük meg az új sportágak elnevezését néhány példán!

A nemrégiben elterjedt *kocogás* azonnal megtalálta a nagyon szemléletes, kifejező magyar szót. A *bedmington* magyar megfelelője viszont nem is olyan új, mint a sportjáték általánossá válása. Nagyapáink már játszottak parafadugóba szúrt, tollakból készített, ólommal nehezített *tollaslabdával*, melyet valamiféle ütővel, gazdagabb körökben teniszütővel ütögettek, nagyjából a mai játékszabályoknak megfelelően. A mai tollaslabdában nincs toll, elnevezését mégis — a hagyományok miatt jónak tartjuk. Nem magyarosodott meg viszont a *minitenisz*. A *mini* görög-latin eredetű szó, s a hatvanas évek divatjaként népszerű rövid szoknya idején rövidült le, kapta becenevét. Azóta számtalan szóösszetételben használjuk. A tenisz viszont angol eredetű szó, mely helyett mindezideig nem találtunk megfelelőbb magyart és valószínűleg nem is fogunk találni. Nevetséges lenne például a *kisütögető*, a *kishálóslabda* stb. elnevezés. A minitenisz megfelel a magyar hangrendnek, jól ragozható-képezhető, összetételekben is megállja a helyét (*minitenisző*, *minitenisztt*, *miniteniszütő* stb.).

Sokkal nehezebb a szintén angol eredetű *windsurf* elnevezése. Az eredeti kifejezés szóösszetétel. A *wind* egyrészt *szelet* jelent, másrészt — ige formájában — *kígyózik*, *kanyarodik* értelmű szó. A *surf* a *parton megtörő hullám taréját*, *tengeri hullámverést* jelent. Kiejtése megközelítőleg — a „d" utáni hasonulás miatt *vindzörf*. E nálunk is nagyon elterjedt sportágra, melyből a Balatonon már világbajnokságot is tartottak, számos magyar elnevezés született: *széllovas*, *deszkavitorlás*, *széldeszka*, *szélvitorlás*. S mind eme kifejezéseket egyazon újság, például a Népsport felváltva használja, az újságíró ízlésétől függően. Ám próbáljuk meg ragozni, képezni, összetenni ezeket a szavakat! A *széllovas széllovon szélvitorlázik?* A *széldeszkán* a *széldeszkázó deszkavitorlázik?* A *deszkavitorla-versenyen* a *szélvitorlázó* indul? Fölösleges sorolni a példákat, már ennyiből is kitűnik, hogy ezek a szavak hosszúak, nehezen — néha csak nevetségesen — kezelhetők. Mi tehát a megoldás? Amíg nem találunk jobbat, használjuk a *vindzörf* vagy méginkább a rövidebb *szörf* kifejezést. Ezek — főleg a rövidebb második — beillenek a magyar nyelvbe, ragozhatók, képezhetők, összetételekben sem bonyolultak s megfelelnek a magyar hangtörvényeknek is (*szörfözik*, *szörföző*, *szörfverseny szörfbajnok*...). De csak a magyar kiejtés szerinti írásban használjuk, az angol helyesírásnak megfelelő írásmód nehezítené a magyar nyelvbe való beilleszkedést, bonyolítaná ragozott-képzett formájuk írását és egyáltalán nem felelne meg a magyar helyesírásnak.

Ismét a régi tanulság: csak azt magyarítsuk meg, mely helyett jobb magyar kifejezést tudunk alkotni.

Andor György

Bábel László felvétele

KÖNYVISMERTETÉS

Élsport — tömegsport — szabadidő

Makk Marci után új jelkép született: a sportoló sündisznó. A kis sün fut, kerékpározik, vízilabdát szorongat a hóna alatt — s ahogy értesültünk: rövidesen tornázni, focizni, birkózni, bokszolni, evezni, kajakozni, kosarazni is fog. A kedves kis állat három könyv után (Peterdi Pál: *Ó, póló...!*, Kocsis L. Mihály: *Fut-ni*, Kő András: *Drótszamár*) belopta magát a szívünkbe. S nemcsak azért, mert bájos jelkép, hanem azért is, mert jó könyvek cégéreként ismertük meg.

A Medicina Könyvkiadó Sportkönyvek sorozatának egyik kötetéről, Peterdi Pál írásáról lapunk hasábjain külön számoltunk be. Most a másik kettőt szeretnénk röviden bemutatni.

Első pillanatra talán meglepőnek tűnik a két könyv témája, különösen a harmadik mellett. Hiszen amíg pólósaink számtalan olimpiai, világ- és Európa-bajnoki aranyat mondhatnak magukénak, addig futóink mindössze 5 EB arannyal dicsekedhetnek, s 26 világcsúcsuk is inkább csak egy korszakhoz, az ötvenes évek közepéhez köthető. Kerekezőink pedig még ennél is sokkal szerényebb eredményeket értek el. Ám míg a vízilabdához szabad vízfelületre és több játékosra van szükség, addig a másik két sportághoz csak egy — igaz, egyre drágább — kerékpár vagy egy kényelmes cipő kell. A vízilabda a közeli évtizedekben aligha válik igazi tömegsporttá, a futás, a kerékpározás viszont már elindult ezen az úton. S csak reméljük, hogy az utóbbi hazánkban is tömegközlekedéssé válik — mint ahogy ez számos országban már bekövetkezett.

A fentieknek megfelelő a két könyv tartalma is. A *Fut-ni* a legsikeresebb magyar versenyzők mellett bemutatja a jelen s a múlt külföldi világklasszisait, edzésmódszereket, felejthetetlen küzdelmeket, függelékként futóink olimpiai, szabadtéri és fedettpályás Európa-bajnoki szereplésével, világ- és magyar csúcsaival. Összehasonlításként közli az érvényben levő világcsúcsokat s hasznos bibliográfiát is ad. Az élsport mellett azonban nagy szerepet kap a tömegsport. Megismerhetjük a nagy amerikai, európai s az utóbbi időben jelentősen fejlődő magyar amatőr versenyeket, olvashatunk veterán futók nagyszerű teljesítményeiről, a kocogómozgalomról, a hozzájuk kapcsolódó véleményekről, elképzelésekről, érvekről, ellenérvekről.

A *Drótszamár* talán még nagyobb teret szentel a tömegsportnak, a közlekedési eszköznek, s mivel „technikai" sportról van szó: a bicikli kialakulásának, fejlődésének, rajongói és ellenzői érveinek is. Közben olyan érdekességekkel is találkozik az olvasó, mint Bolyai kerékpárja, az első magyar versenypálya vagy a sporteszköz számtalan, többségében ma már mulatságosnak ható elnevezése. Kár, hogy e kötetet semmiféle függelék nem egészíti ki. A magyar és a nemzetközi eredmények nagy eltérésük ellenére — vagy éppen ezért — sok tanulsággal szolgálhatnának. Hiányolható a bibliográfia is. Viszont mindkét kötetet használhatóbbá, érdekesebbé teszi a számtalan fotó, köztük nem egy archív, sporttörténeti jelentőségű felvétel. Hibául mindössze az róható fel, hogy mindkét könyvben kicsit érezni a bőség zavarát, mely némileg szerkezetnélkülivé, nehezen áttekinthetővé teszi az írásokat.

Kiknek ajánlható a sorozat? Azoknak a szakembereknek, akik tanítványaikat az érdekes történetek, eredmények felidézésével további kitartásra akarják buzdítani. Azoknak a fiataloknak, akik most ismerkednek a sport rejtelmeivel, szépségével, erejével. Azoknak a felnőtteknek, akik érdeklődnek kedvenc sportáguk iránt. Azaz mindenkinek, akinek kicsit is szívügye a sport, legyen az versenyszerű, vagy legyen célja a szabadidő hasznos, testet és lelket egyaránt edző eltöltése.

A kis sün fut, kerékpározik, pólózik. Várjuk és biztatjuk: minél előbb minél több sportot űzzön.

Andor György

Kiss — Porubszky — Tarnawa: Röplabdázás

(Sport, Budapest, 1981. 267.)

A szerzőtrió a gyűjtőfogalmat jelentő címszónak megfelelő tartalommal megjelent könyve a sportág hazai történetében egyedülálló.

Az első részben tömören és világosan ismertetik a röplabdázás jellemzőit, történetét, fejlődését a szabályokkal párhuzamosan. Röviden szólnak a sportág nemzetközi szervezetéről, tevékenységéről, és hazai elterjedéséről, eredményeiről, EB-k, VB-k és olimpiák tükrében.

A röplabdázás kialakításának feltételei című fejezetben a kiválasztásra adnak széles körű útmutatást hazai és nemzetközi tapasztalatok alapján. A fizikai képzésre különböző feladatokat, gyakorlatokat, játékokat javasolnak. A technikai és taktikai képzés részletes leírása mellett az oktatás módszertana, és az oktatásban felhasználható gyakorlatok, versenyek, játékok, valamint az előforduló hibák ismertetése ad kellő ismeretanyagot. A nevelési feladatok igen sok hasznos és feltétlen szükséges tanácsot tárnak az olvasó elé, amelyek a személyiség, a sportoló egyén kialakulásához nélkülözhetetlenek.

A röplabdázás kiteljesedésének időszakában az erő, a ruganyosság és az állóképesség kifejlesztésének ütemét az életkornak megfelelő nehézségű gya-

korlatok leírásával segíti. Itt tárgyalják a technikai és taktikai tárház színesítését, bővítését, variációk lehetőségét. A nevelési feladatokat „a versenyzés köré" csoportosítják.

A röplabdázás továbbfejlesztésének időszakában a fizikai képességek speciális fejlesztésének és szintentartásának általános kérdéseivel foglalkoznak (tervezés, eszköz, gyakorlatok).

A technikai képzésben az érintések, ütések, vetődések sajátos változatait mutatják be. Több ábrával illusztrálják a nyitásfogadás és a támadások befejezésének változatait.

Az edzők mindennapos gondjait (tervező, irányító, nevelő stb.) könnyíti meg a röplabdázók felkészítésének sajátos problémái című fejezet.

A függelékben Rigler Endre „Elvek és módszerek a röplabda mérkőzések megfigyelésében" című fejezete a sokszínű, reális értékelésben segíti az edzők munkáját.

Őry Tamásné „Miniröplabdázás" című írása a legkisebb „röplabdás palánták" foglalkoztatására ad részletes szakmai eligazítást.

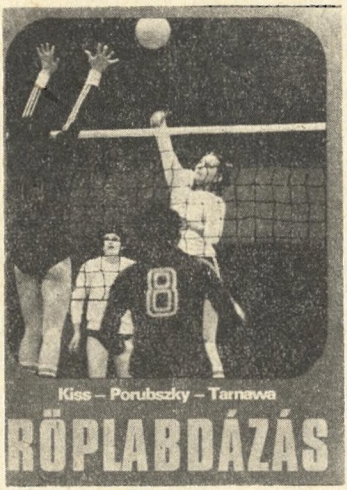

Összegezve: A szerzők nagyon jól összeállított, szerencsésen tagolt könyvvel — tankönyvvel — ajándékozták meg a röplabdázást szeretők táborát. Az oktatás, nevelés és versenyeztetés folyamatát ismerők is találnak benne új gondolatokat.

Ajánlom a könyvet mindazoknak, akik a röplabdázás oktatásával foglalkoznak — testnevelőknek, edzőknek és mesteredzőknek egyaránt.

Berek Károly

Az osztrák ifjúsági sport nehézségei

1978-ban Bécsben az Oktatási és Kulturális Minisztérium tanácskozást rendezett „Az ifjúság és a sport" címmel. Megállapították: Ausztriában a figyelmet főleg az élsportra fordítják, az ifjúság elsősorban csak olyan sportággal foglalkozhat, amely az élsportot szolgálja.

A szakemberek szerint nagy hiba, hogy a szakiskolák óratervében nem szerepel a testnevelés, holott a fiatalok nagyobb része itt tanul.

Kevés a képzett szakember a testnevelés és sport területén, s nincs megoldva a továbbképzésük sem. Különösen a falusi kis iskolákban rossz a helyzet.

A tanácskozás megállapította azt is, hogy az ifjúság érdeklődése a sport iránt csökken. Ezért szükség van az érdeklődésük felkeltésére: nyáron ingyen használhatják a sportlétesítményeket, tömegversenyeket rendeznek részükre.

Akadályozza a tömegsport fejlődését a létesítmények és az anyagi eszközök hiánya.

(Fizicseszkaja kul'tura v sole 1979 12., 59—60.)

Az 1981-es évben a Sport Kiadónál az alábbi szabálykönyvek jelentek meg:

Súlyemelés
Kosárlabdázás
Kézilabdázás
Sportlövészet
Tájfutás

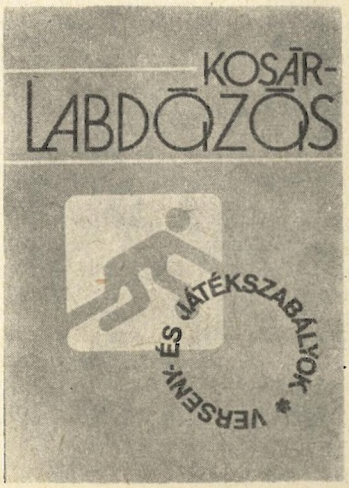

ISKOLAI TESTNEVELÉS

Bibiliográfia.

Összeállította: Nagy Istvánné

A Testnevelési Főiskolán található az ország egyetlen testnevelési és sporttudományos szakkönyvtára. A könyvtár nyilvános, tehát nemcsak a tanárok, hallgatók és kutatók, hanem bárki beiratkozhat, s látogathatja az olvasótermet és kölcsönző helyiséget. A TF Könyvtár elsődleges célja az intézmény oktatónevelő és tudományos munkájából fakadó igények kielégítése, a vezető szervek, valamint a testnevelési és sportmozgalom szakembereinek szakirodalmi tájékoztatása, a szakmai követelmény formálása, a tudományos érdeklődés felkeltése. Feladata a teljes hazai és a legértékesebb külföldi szakanyagok, valamint a kapcsolódó tudományterületek idevágó dokumentumainak gyűjtése, feltárása. Kiemelten kezeli a külföldi tudományos eredmények adaptálásának elősegítését, s a hazai és külföldi társintézményekkel való kapcsolattartást.

A felsoroltakon kívül a könyvtár bizonyos közművelődési igények kielégítését is feladatának tekinti.

A könyvtár állománya mintegy 60 000 egységre tehető, amelyből kb. 40 000 kötet könyv, s 20 000 darab periodika vagy egyéb dokumentum. A könyvanyag 78%-át testnevelési és sporttárgyú kötetek teszik ki. A könyvállomány 62%-a magyar, míg a többi idegen nyelvű.

Az elmúlt esztendő során 140 hazai és 134 külföldi napilap és szakfolyóirat gazdagította az állományt. A beérkező idegen nyelvű lapokat folyamatosan szemlézik, aminek eredményét az évente 24 számmal megjelenő Szakirodalmi Gyorstájékoztató adja közre. A külföldi lapok között mintegy 15 olyan van, amely gyakran közöl kifejezetten az iskolai testnevelés kérdéseit tárgyaló cikkeket, tanulmányokat.

A főiskola könyvtárának érdekes anyagát jelentik a szakfordítások, amelyek száma már meghaladta a 8500-at. A gyűjtemény évente rendszeresen mintegy 3—400 friss fordítással gyarapszik.

A könyvtárat felkereső érdeklődőt különféle bibliográfiák és katalógusok segítik munkájában. Külön betűrendes és szakkatalógus áll rendelkezésre a könyvek, szakdolgozatok és fordítások körében kutató olvasók számára.

Most induló, kizárólag az iskolai testnevelés kérdéseivel foglalkozó bibliográfiai sorozatunkban a következő anyagok feltárására vállalkoztunk a teljesség igényével:

— szakkönyvek;
— tankönyvek, jegyzetek;
— disszertációk;
— szak- és záródolgozatok;
— szakfordítások.

Válogatva, tehát csak az általunk legfontosabbnak talált címeket kiválasztva közlünk bibliográfiai adatokat

— a magyar nyelvű
— és az idegen nyelvű szakcikkekről.

Az idegen és magyar nyelvű szakcikkeket 1978-tól gyűjtöttük össze, míg az összes többi anyagnál az elmúlt 10 év termését vettük figyelembe.

Jelen összeállításunkban az 1978-as és 79-es esztendő legérdekesebb külföldi szakcikkeit, s a témába vágó szakfordítások gyűjteményét adjuk közre. Azt tervezzük, hogy az elkövetkezendő néhány bibliográfiánk megjelenésével „utolérjük magunkat", s ezt követően — minden forrástípusban — csak az aktuális, legfrissebb anyagokra hívnánk fel folyamatosan az olvasók figyelmét.

IDEGEN NYELVŰ SZAKCIKKEK*

ANTAL, A.
Orvosi-egészségügyi és pedagógiai szempontok az iskolai testnevelésben. = Educatie Fizica si Sport. 1978. 11. 63—67.

ARDELEAN, T.
Az atlétika oktatása az iskolai testnevelésben. = Educatie Fizica si Sport.
1978. 8. 9—16.
10. 21—28.
11. 8—15.
1979. 1. 4—13.
2. 13—18.
3. 3—9.
4. 2—7.
5. 2—9.
6. 8—16.
7. 1—8.

ASKEROV, A.A.
Súlyos betegség utáni diákok sportoláshoz való szoktatása. = Theorie und Praxis der Körperkultur. 1978. 6. 440—445. p. Átdolgozott tantervek bevezetése az iskolai testnevelésben. = Körpererziehung. 1979. 8/9. 381—388.

AUERBACH, K.
Néhány tanterv-javaslati megjegyzés. = Körpererziehung 1978. 4. 169—173.

BAHCSANJAN, A.
A sporttevékenység összefüggése a tanulók személyiségének alakításával az iskolában. = Fizicseszkaja Kul'tura v Skole 1979. 8. 35—39.

BEIER, A.
Vizsgálat a sportmotorika fejlesztésére első és második osztályosoknál, különös tekintettel a teljesítménymotivációra. = Sportwisschenschaft. 1978. 4. 386—404.

BELOVA, C.
A testnevelési óra tartalmának hatása a tanulók figyelmének aktivitására. = Vöproszi na Fizicseszkata Kultura. 1978. 8. 480—487.

* A könnyebb áttekintés végett a cikkek címét csak magyar nyelven közöljük. Azokat a cikkeket, amelyekről fordítás készült, itt nem közöljük.

BEUL, H.
Röplabda az iskolában. = Körpererziehung. 1978. 1. 48—50.
BLASER, P.
[Hatodik] VI. osztályos diákok kondicionális képességeinek fejlesztése az úszásban. = Theorie und Praxis der Körperkultur. 1978. 6. 445—448.
BLAUTH, H.
Az osztályozás problematikája az iskolai testnevelésben. = Sportunterricht. 1979. 6. 220—222.
BOCU, T.
Iskolai atlétikai próbák. = Educatie Fizica si Sport. 1978. 8. 25—29.
BODDIEN, W.
A terhelés és kipihenés néhány kérdése az iskolai sportban. = Körpererziehung. 1978. 6. 275—280.
BOGDANOV, G.
Az iskolai testnevelés fejlesztése a Magyar Népköztársaságban = Fizicseszkaja Kul'tura v Skole. 1979. 8. 62—63.
BOGOSZLOVSZKIJ, V. P.
Az iskolai testnevelés Japánban. = Fizicseszkaja Kul'tura v Skole. 1978. 7. 62—64.
BOECKMANN, K.
A képmagnó alkalmazása a testnevelésben és az edzésben. = Sportunterricht. 1979. 3. 94—99.
BRATU, I.
Adalékok a testnevelés oktatásához az iskolák felsőbb osztályaiban. = Educatie si Sport. 1979. 9. 17—24.
BRETTSCHNEIDER, W.
Oktatási segédletek és tantervreform az iskolai testnevelésben. = Sportunterricht. 1979. 3. 99—106.
BULGACSENKO, I. M.
Oktatásmódszertani ajánlások a testnevelési óra hatékonyságának fokozására. = Fizicseszkaja Kul'tura v Skole. 1978. 5. 19—25.
CHLOPECKI, J.
A testnevelési órák befolyása a higiéniai szokásokra = Kultura Fizyczna. 1978. 4. 156—158.
CHRISTMANN, W.
Az örömteli gyakorlás hozzájárul a kondicionális és a koordinatív képességek javításához az alsóbb osztályokban. = Körpererziehung. 1978. 4. 165—169.
CHROMINSKI, Z.
Iskoláskorú gyermekek fizikai fittségének értékelése. = Kultura Fizyczna. 1978. 8. 341—344.
CHROMINSKI, Z.
A motorikus ösztönzők egységes rendszerének szükségessége a korai iskoláskorban. = Praxis der Liebesübungen. 1978. 5. 47—51.
COLFER, G.
A labdarúgás alapfokú oktatásának megközelítése az általános iskolában. = Journal of Health Physical Education Recreation. 1979. 5. 28—29.
DEMETER, A.
A speciális atlétikai oktatás hatása az általános iskola alsóbb osztályaiban tanulók idegrendszerére, keringési és légzési folyamatára. = Educatie Fizica si Sport. 1979. 3. 9—16.
DEMONOJS, J. P.
A kerékpározás megkezdése az iskolai környezetben. = Education Physique et Sport. 1979. 157. 25—28.
DIDIER, J.
Emlékeztető a talajgyakorlatok oktatásához az iskolában. = Education Physique et Sport. 1979. 159. 42—47.
DIMITROV, G. I.
Az iskolai tornaoktatás következetességének ellenőrzése és értékelése. = Vöproszi na Fizicseszkata Kultura. 1978. 8. 487—496.
DIMITROVA, S.
Az osztályközösség és a testnevelés oktatásának folyamata mint tényezők a tanulók személyiségének kialakításánál. = Vöproszi na Fizicseszkata Kultura. 1979. 9. 551—557.
DONZÉ, H
Gondolatok az iskolai sporthoz — benyomások az iskolai sportról = Sporterziehung in der Schule. 1979. 10. 29—31.
DÖRRER, H.
Felkészítés a sízéshez az iskolai testnevelésben. = Deutsches Turnen. 1979. 21. mell. 220—221.
DÖRRER, H.
Tapasztalatok az iskolai sízésről. = Deutsches Turnen. 1979. 16. mell. 169—170.
DUJAKA, A.
11—18 éves fiatalok mozgásdimenzióinak feilődése. = Fizicka Kultura. 1979. 5. 352—361.
DRENKOW, E.
Az iskolai testnevelés tanterveinek összahasonlítása a Szovjetunió és az NDK nem szakosított iskoláiban. = Theorie und Praxis der Körperkultur. 1978. 9. 663—670.
EDER, E.
A dinamikus oktatásszervezés alapjai a testnevelésben. = Erziehung und Unterricht. 1979. 10. 619—630.
EGGER, K.
Az iskolai testnevelés elméleti alapjai. = Praxis der Leibesübungen. 1978. 9. 165—166.
EGGER, K.
Torna és sport az iskolában. = Jugend und Sport. 1978. 6. 203—204.
EICHLER, A.
Tapasztalatok az általános sportcsoportok fejlesztéséről az iskolai sportközösségekben. = Körpererziehung. 1979. 1. 7—11.
EISENBEIS, J.
Kérdések az iskolai testnevelés tárgyairól. = Education Physique et Sport. 1979. 157. 29—32.
ERDMANN, I.
Kezdő tornászok oktatása az iskolai közösségeknél. = Theorie und Praxis der Körperkultur. 1978. 6. 437—440.
ESPOSITO, M.
A kézilabdázás mint az iskolai testnevelés tárgya. = Education Physique et Sport. 1979. 157. 14—17.
FINK, D.
A testmozgás és kifejezése az iskolában = Sporterziehung in der Schule. 1979. 9. 17—18.
FISHER, H.
A játékoktatás az iskola alsó osztályaiban. = Sporterziehung in der Schule. 1979. 10. 14—16.
FRANK, H.
A biztonságra való nevelés mint elv a testnevelés oktatásában. = Leibesübungen Leibeserziehung. 1979. 6. 129—133.
GARSKE, U.
Szabadidő és az életre szóló sportok oktatása az iskolában. = Deutsches Turne. 1978. 14. mell. 145—147.

GATTERMANN, M. L.
Kezdők oktatása az iskolai sítáborban. = Sportunterricht. 1978. 2. mell. 17—22.
GLETTNER, R.
Programozott oktatási segédeszköz a mozgáskészség fejlesztésére az iskolai testnevelésben. = Körpererziehung. 1979. 8/9. 394—401.
GMEINER, R.
A tenisz oktatása az iskolában. = Leibesübungen Leibeserziehung. 1978. 8. mell. 61—62.
GORYNSKI, P.
A kiterjesztett testnevelési program hatása sportosztályokban a diákok növekedési arányára. = Kultura Fizyczna. 1978. 8. 356—358.
GÖTZE, H.
A nagy iskolai gyakorlati munka kialakításának problémái és tapasztalatai. = Theorie und Praxis der Körperkultur. 1979. 1. 31—36.
GRASMANN, G.
A testnevelési tanterv fejlesztése az NDK általános iskolái alsóbb osztályainak általános sportcsoportjaiban. = Theorie und Praxis der Körperkultur. 1979. 11. 873—880.
GRÖSSING, S.
Új tételek az iskolai sport szociális és társadalmi jelentőségéről. = Leibesübungen Leibeserziehung. 1978. 8. 171—174.
GRÜHN, U.
Hatékony sportoktatás a felső osztályos lányoknak. = Körpererziehung. 1979. 2/3. 67—80.
HAHN, F.
Alkotókészség a testnevelés oktatásában. = Sportunterricht. 1979. 8. 292—297.
HÁLA, L.
Tapasztalatok az iskolás lányok dobóedzéséről a sportosztályokban. = Tréner. 1978. 6. 251—254.
HARM, M.
Változatok az iskolai váltófutás gyakorlásához. = Deutsches Turnen. 1978. 16. mell. 174—176. 179—180.
HARTMANN, H.
A szabadidősport mint iskolai sport a szakiskolákban. = Sportunterricht. 1978. 5. 171—177.
HASENKRÜGER, H.
A testnevelési óra céljai és annak megfogalmazása. = Körpererziehung. 1978. 2/3. 75—81.
HAVLICEK, I.
Játékos mozgástanulás az általános iskolában. = Tréner. 1979. 9. mell. 1—16.
HEISE, N.
Néhány szempont az iskolai testnevelés megjavítására a Német Szocialista Egységpárt 1971. évi pártnapjának útmutatása alapján. = Körpererziehung. 1979. 8/9. 378—381.
HELMS, E.
Kötetlen tanulási alkalmak az iskolai testnevelésben. = Sportunterricht. 1979. 5. 178—182.
HERRMANN, K.
Didaktikai-módszertani szempontok a szertorna alapformáinak feldolgozásához. = Praxis der Leibesübungen. 1979. 2. 23—24.
HILDEBRANDT, R.
Az általános iskolai testneve és oktatásának elemzése. = Praxis der Leibesübungen. 1978. 8. 154—155., 6. 128—129.
HOFMANN, H.
Néhány irányzat és fejlesztési probléma a tantervi végrehajtás tapasztalatai alapján. = Theorie und Körperkultur. 1978. 9. 653—663.
HOHLOVA, G.
Az iskolai testnevelés Ausztriában. = Fizicseszkaja Kul'tura v Skole. 1979. 7. 62—64.
HORVÁTH, I.
Az ipari tanulók sportja, testnevelése és honvédelmi nevelése. = Tréner. 1979. 7. 295—299.
HOTZ, A.
Az oktatás és a tanulás folyamata az iskolai testnevelésben. = Sporterziehung in der Schule. 1978. 5. 1—5., 4. 2—8.
HOTZ, A.
Az oktatás hatékonyságának növelése az iskolai testnevelésben a kooperatív mozgási magatartás befolyásolásával. = Sporterziehung in der Schule. 1978. 10. 12—15.
HOUVION, M.
A rúdugrás és az oktatás a vegyes osztályokban. = Education Physique et Sport. 1979. 159. 15—18.
JAKOB, H.
A sportjelvény-szerzés programja az NDK általános iskoláinak alsóbb osztályainak általános sportcsoportjaiban. = Theorie und Praxis der Körperkultur. 1979. 11. 881—888.
JOCH, W.
A félénk diák az iskolai testnevelésben. = Turnen + Sport. 1979. 5. 97—98.
JUSZELMAN, T. T.
Szerkezet a kötélmászás oktatásához. = Fizicseszkaja Kul'tura v Skole. 1978. 1. 63—64.
KABISCH, D.
Az iskolai testnevelés és a felmentések mint orvosi-pedagógiai témakör. = Körpererziehung. 1979. 2/3. 108—116.
KACZYNSKI, A.
Iskoláskorú gyermekek tornakészsége a kiválasztott általános iskolákban. = Kultura Fizyczna. 1978. 9. 397—401.
KÄSLER, H.
Gondolatok a gyermek- és ifjúsági csapatok felkészítésére a kézilabda sorozatmérkőzésekhez az iskolában. = Praxis der Leibesübungen. 1978. 8. 143—145.
KECK, E.
Labdás gyakorlatok az általános iskolában. = Deutsches Turnen. 1979. 3. mell. 46—47.
KERKASZOV, K. G.
Néhány szervezési és irányítási kérdés a mozgásra nevelésben az iskolai pedagógiai gyakorlatban. = Teorija i Praktika Fizicseszkoj Kul'turü. 1978. 11. 47—48.
KIEINFELDER, E.
Kis játékok a testnevelési órák bevezetéséhez. = Turnen + Sport. 1978. 9. 193—194.
KIRSCH, A.
A testnevelési tanterv az általános iskolában. = Sportwissenschaft. 1978. 4. 404—415.
KLEINFELDER, E.
A kerékpár mint gyakorló eszköz az iskolai testnevelésben. = Turnen + Sport. 1979. 7. 146—147.
KLEINFELDER, E.
Kis játékok a testnevelési órák bevezetésére. = Deutsches Turnen. 1978. 8. mell. 77—78., 16 mell. 171—172.

KLEINFELDER, E.
A természetjárás az általános iskolás korban. = Deutsches Turnen. 1978. 10. mell. 97—98.
KNAPPE, W.
A testnevelés rávezető jellege az általános iskolában, és a tanító feladata. = Körpererziehung. 1978. 6. 285—295.
KOCSETOV, A. I.
Gyakorlatok az iskolában a személyiségfejlesztés elméletéhez. = Fizicseszkaja Kul'tura v Skole. 1978. 1. 27—33.
KOCSETOV, A. I.
A közösségi szellem kialakításának kezdete az iskolai testnevelésben. = Fizicseszkaja Kul'tura v Skole. 1979. 2. 33—36.
KOINZER, K.
A nemek szerint differenciált fejlődés figyelembevétele az iskolai testnevelésben. = Körpererziehung. 1979. 1. 11—19., 2/3. 83—88.
KOINZER, K.
A fizikai teljesítménykészség és az oxigénfelvétel változásai V. osztályos tanulóknál. = Theorie und Praxis der Körperkultur. 1979. 12. 995—998.
KÖHLER, H.
Az állóképességi terhelés differenciálása az iskolai sportoktatásban. = Körpererziehung. 1979. 11. 510—514.
KÖNIG, A.
Új elképzelések az érdekeltség fejlesztésére az iskolai testnevelésben. = Deutsches Turnen. 1979. 21. mell. 218—219.
KRIZSANOVSZKAJA, G.
Az iskolai tanulók aktív szabadidejének szervezése az NDK-ban = Fizicseszkaja Kul'tura v Skole. 1979. 6. 62—64.
KRIZSANOVSZKAJA, G. I.
Az iskolai testnevelés Svédországban. = Fizicseszkaja Kul'tura v Skole 1978. 5. 62—63.
KRUBER, D.
Mozgástechnika és erőnlétfejlesztés különös tekintettel az oktatás közlési módjaira. = Praxis der Leibesübungen. 1978. 5. 82. 97.
KUGELMANN, C.
A sportszakosok koedukált kosárlabda oktatása. = Sportunterricht. 1979. 3. 85—89.
KUNDRAT, V.
Testnevelési osztályok egyesítése és ennek befolyása felsőbb osztályú általános iskolás lányok fizikai fejlődésére és mozgáskészségére. = Fizicka Kultura. 1978. 2. 103—107.
LANG, H.
Az információközlés lehetőségei az iskolai úszóoktatásban. = Praxis der Leibesübungen. 1978. 2. 33—35.
LODDENKEMPER, H.
Az oktatási segédeszközök az iskolai testnevelésben. = Leibesübungen Leibeserziehung. 1978. 8. 183—187.
LÜTGEHARM, R.
Atlétika a teremben. = Deutsches Turnen. 1978. 8. mell. 86—87.
LÜTGEHARM, R.
Az atlétikai foglalkozás a teremben. = Turnen + Sport. 1978. 3. 60—62.
LÜTGEHARM, R.
Előkészítő gyakorlatok az általános iskolában a gerelyhajítás oktatásához. = Turnen + Sport. 1979. 9. 202—203.
LÜTGEHARM, R.
Gyakorlatok a reakciógyorsaság és a térbeli tájékozódás javítására az általános iskolában. = Turnen + Sport. 1979. 9. 198—200.
LÜTGEHARM, R.
Az iskolai testnevelés intenzitásának fokozása kiegészítő feladatokkal. = Deutsches Turnen. 1979. 5. mell. 59.
LÜTGEHARM, R.
Óravázlat a rúdugrás oktatásához 10—13 éves gyermekeknél. = Deutschen Turnen. 1979. 16. mell. 176—177.
LÜTGEHARM, R.
Páros gyakorlatok az iskolai testnevelésben. = Deutsches Turnen. 1979. 3. mell. 26—27.
LÜTGEHARM, R.
Versenyszerű gyakorlatok a kondicionális képességek javítására az iskolai testnevelésben. = Turnen + Sport. 1979. 4. 79—80.
MAHLER, M.
Az alkotó tánc az iskolában. = Sporterziehung in der Schule. 1979. 9. 10—13.
MAJERSKY, O.
Iskolai erőfejlesztő termek berendezése. = Trénner. 1979. 9. 389—393.
MAJOR, K.
A testi képzés és nevelés vezetésének szervezése az iskolában. = Theorie und Praxis der Körperkultur. 1978. 4. 243—250.
MANNINGER, O.
Tapasztalatok a kötetlen testnevelési oktatásról Ausztriában. = Leibesübungen Leibeserziehung. 1978. 6. 137—139.
MARKÖTTER, W.
Edzés zenére az iskolai testnevelésben. = Turnen + Sport. 1979. 4. 73.
MARKUS, D.
Általános iskolások motorikus és morfológiai funkcióinak vizsgálata atlétikában és úszásban. = Educatie Fizica si Sport. 1979. 8. 55—63.
MARSH, R. L.
Múlt és jövő az amerikai testnevelésben. = The Physical Educator. 1979. 3. 139—142.
MARSCHNER, P.
Az iskolai sport hozzájárulása a rendszeres sportolás iránti igény kialakításához. = Theorie und Praxis der Körperkultur. 1978. 6. 401—407.
MASZCZAK, T.
A testnevelés néhány európai ország úttörőszervezetében. = Kultura Fizyczna. 1979. 7. 15—20.
MATIC, M.
Az általános és középiskolai diákok testnevelésének problémái a Szerb Szocialista Köztársaságban. = Fizicka Kultura. 1978. 1. 15—24.
MATVEJEV, A.
A gyorsaság és az állóképesség fejlesztése az iskola I—III. osztályában. = Fizicseszkaja Kul'tura v Skole. 1979. 6. 21—24.
MEYNERS E.
A diákorientált iskolai testnevelés perspektívái. = Turnen + Sport. 1979. 4. 74—75.
MICHAELIS K.
A torna mozgásanyaga a középfokú iskolák testnevelésében. = Körpererziehung. 1979. 8/9. 408—419.

MICKLEY, I.
Az erdei futás az iskolai osztályokkal. = Sportunterricht. 1978. 5. mell. 69—70.
MIHAJLOV, I.
Játékos gyakorlatok a labdarúgás oktatására az iskolában. = Fizicseszkaja Kul'tura v Skole. 1979. 6. 43—44., 7. 43—46.
MULAK, J.
Az ifjúság iskolai sportolásának szakaszai. Lekkoatletyka. 1978. 9. mell. I—II.
MÜLLER, E.
A feszítettség ellazításának módszerei az iskolában. = Praxis der Leibesübungen. 1978. 2. 23—25.
A IV. Testnevelési Tantervmegvalósító Tudományos Konferencia. = Theorie und Praxis der Körperkultur. 1978. 4. 241—243.
NICKEL, U.
A mozgáselmélet az iskolai gyakorlatban. = Sportunterricht. 1979. 8. 285—289.
NIKOLA'EVA, L.
Gyakorlattervezés a IV. osztályosok számára. = Fizicseszkaja Kul'tura v Skole. 1978. 1. 27—33.
OFCSARIK, H.
Módszertani utalások a szertornához a IV. osztályban = Körpererziehung. 1978. 1. 37—46.
PAHLKE, U.
Az állóképesség lényeges kritériuma a diákok fizikai teljesítménykészségének. = Körpererziehung. 1978. 4. 149—156.
Példák az I. osztályosok 1—10 óráinak tervezéséhez. = Fizicseszkaja Kul'tura v Skole. 1978. 6. 15—24.
PRIESEMUTH, H.
Néhány nevelési feladat az alsó osztályú iskolai testnevelésben. = Theorie und Praxis der Körperkultur. 1979. 2. 101—106.
PRZEWEDA R.
Sportosztályok a lengyel iskolákban. = Kultura Fizyczna. 1978. 1. 16—24.
QUINCHE R.
A labdarúgás az iskolában. = Sporterziehung in der Schule. 1978. 4. 10—16.
QUITSCH, G.
Az iskolai úszás reális módszertanáról. = Praxis der Leibesübungen. 1978. 6. 103—104., 131—132.
REICHENBACH, M.
Az iskolai testnevelés és az iskolai sport szerepe a szocialista életmód kialakításában. = Theorie und Praxis der Körperkultur. 1978. 8. 623—631.
REINFRANCK, V.
Oktatás és oktatási táblák hatékonyságának fokozására. = Leibesübungen Leibeserziehung. 1979. 3. mell. 17—18.
RIPPLINGER, I.
Az iskolai testnevelés és a testnevelői minősítés. = Sportunterricht. 1978. 8. 290—298.
RÓSTOCK, J.
A mozgásfolyamatok kialakulásának és értékelésének problémái az iskolai sportban. = Körpererziehung. 1978. 2/3. 108—115.
SALGÓ, A.
A tánc és a gimnasztika az iskolában. = Sporterziehung in der Schule. 1979. 9. 5—8.
SASS, H.
Az iskolai testnevelés és az iskolán kívüli sport egysége. = Theorie und Praxis der Körperkultur. 1978. 4. 293—297.
SASS, H.
Vizsgálatok a labdarúgás iskolai képzéséről és neveléséről. = Körpererziehung. 1979. 2/3. 96—103.
SCHAFROTH, E.
Az állóképességi terhelés az iskolai testnevelésben. = Sporterziehung in der Schule. 1979. 10. 17—20.
SCHANDK, W.
A játékmegfigyelés mint módszertani eszköz. = Praxis der Leibesübungen 1978. 2. 26.
SCHERLER, K.
A mozgásos játékok szabályozása mint az iskolai testnevelés témája. = Sportwissenschaft. 1978. 4. 341—361.
SCHMIDT, G.
Az oktatáson kívüli iskolai sport. = Sportunterricht. 1979. 4. 142—148.
SCHMIDT, S.
Az iskolai sportdélutánok. = Sportunterricht. 1979. 10. 378—381.
SCHMIDT, W. D.
A játék az alsósok képzésében. = Körpererziehung. 1978. 4. 156—161.
SCHROEDER, Chr.
Az edzésmunka kialakításának néhány aktuális kérdése az iskolai sportközösségeknél. = Theorie und Praxis der Körperkultur. 1978. 6. 432—437.
SCHWIDTMANN, H.
Az iskolai és iskolán kívüli testnevelés hozzájárulása a diákok személyiségfejlesztéséhez. = Körpererziehung. 1978. 6. 257—264.
SCHWOPE, F.
Csoportmunka az iskolai tornában. = Turnen + Sport. 1979. 5. 98—100.
SCHWOPE, F.
Módszertani utak a „szersegítség" elvének megvalósításához az iskolai testnevelésben. = Deutsches Turnen. 1978. 22. mell. 252.
SCHWOPE, F.
Testtartást és mozgáskoordinációt javító gyakorlatok. = Turnen + Sport. 1978. 9. 198—199.
SEIFERT, G.
Néhány megállapítás a testnevelés oktatásáról az általános iskola I—IV. osztályában. = Körpererziehung. 1979. 11. 501—507.
SHALLER, H. J.
A tantervfejlesztés irányzatai az iskolai testnevelésben. = Sportunterricht. 1978. 7. 245—255.
SIEGER, W.
A testnevelés az NDK fejlett szocialista oktatási rendszerében. = Körpererziehung. 1979. 8/9. 369—378.
SIMIN, H.
A „naprakész" tesztek az iskolai testnevelésben. = Sportunterricht. 1978. 8. 285—289.
SÖLL, W.
Ésszerű teljesítményellenőrzés az iskolai testnevelésben a távolugrás példáján. = Sportunterricht. 1978. 7. mell. 97—99.
SÖLL, W.
A modern és szabadidő-sportágak problémájának kérdése az iskolai testnevelésben. = Sportunterricht. 1978. 4. mell. 61—64.
SPRING, P.
Javaslatok az atlétikai edzéshez a teremben. = Sporterziehung in der Schule. 1979. 5. 7—11.

SPRING, P.
Oktatás és tanulási segédletek az atlétikai dobásoknál. = Sporterziehung in der Schule. 1979. 5. 27.
STEFANOVIC, D.
Az atlétika és a torna aránya a 10—14 éves gyermekek iskolai testnevelésében. = Fizicka Kultura. 1979. 2. 127—130.
STEINMANN, W.
Az állóképesség fejlesztése az iskolai testnevelésben. = Praxis der Leibesübungen. 1978. 2. 31—32., 1. 3—4.
STIKALO, F.
A közoktatási szervezetek feladatai a testnevelés és sport tömegesítésére az iskolákban. = Fizicseszkaja Kul'tura v Skole. 1979. 8. 2—8.
STÜNDL, H.
A „gyorslabda", egy új iskolai játék. = Sportunterricht. 1978. 9. mell. 129—132.
SVETI, M.
Tesztek a sportjátéki teljesítmények objektív értékelésére az iskolai testnevelésben. = Sportunterricht. 1978. 12. mell. 177—182.
SZMIKOV, A. Sz.
A diákok fizikai felkészülésének ellenőrzése és önellenőrzése. = Fizicseszkaja Kul'tura v Skole. 1978. 6. 24—28.
VANCSIKOV, Iv.
A napközis iskolákban folyó testnevelés. = Voproszi na Fizicseszkata Kultura. 1978. 8. 507—512.
VASZIL'EVA, B. I.
A tudományos-elméleti törvényszerűség és a gyakorlati módszer az iskolai testnevelésben. = Fizicseszkaja Kul'tura v Skole. 1978. 7. 13—14.
VILKNER, H. J.
A motorikus reakcióképesség fejlesztése a II—VI. osztályokban. = Körpererziehung. 1978. 8/9. 397—403.
VISNEVA, I.
A mozgásoktatás célja az iskolai testnevelésben. = Fizicseszkaja Kul'tura v Skole. 1979. 9. 32—36.
VLASZOVA, N. N.
A gyorskorcsolyázás megtanítása az iskola VII. osztályában = Fizicseszkaja Kul'tura v Skole. 1978. 1. 13—17.
VOLLMEIER, J.
A teniszoktatás az iskolában. = Sporterziehung in der Schule. 1978. 6. 5—14., 19—22.
VORHÖLTER, H.
A fizikai alapképzés tartalma és módszertana a sportágak időszakos kiemelésével az iskolai testnevelésben. = Körpererziehung. 1978. 1. 55—57.
VALTHER, G.
Kutatómunka az iskolai úszásban. = Theorie und Praxis der Körperkultur. 1978. 5. 390—391.
WIESENBERGER, P.
Bevezetés játéksorozatokkal az iskolai kosárlabda előtaktikájába. = Praxis der Leibesübungen. 1978. 5. 94—96., 6. 116—117., 125—126., 8. 149—150.
WOYNAROVSKA, B.
10—15 éves gyermekek fizikai képességfelmérésének értékelése. = Sport Wyczynowy. 1977. 11/12. 100—113.
ZWENGER, H.
Felszereléshordozó szekrény az iskolai testnevelésben. = Körpererziehung. 1979. 12. 580—582.

Bábel László felvétele

СОДЕРЖАНИЕ

Андор Дьёрдь: Проведение двухневного уикэнда 1
Д-р Маркош Тиборне— Чиллаг Бела: Нерабочая суббота и свободное время 4
Фёльдешине д-р Сабо Дьенди: Школьники и родители о спорте высшего класса 5
Олах Миклош: Учёба и спорт 10
Сентдьёрди Золтан: Несколько „чудодейственных" упражнений для развития многосторонней функции ноги 13
Андор Дьёрдь: Об истории венгерской авиации — Беседа с Банхиди Анталом 16
Лечебная гимнастика 19
Идеи и новости 22
Спорт и язык 24
Рецензии на книги 26
Школьная физкультура, Библиография I. 28

INHALT

Andor György: Die zwei freien Tage am Wochenende und ihre Benutzung 1
Dr. Markos Tiborné—Csillag Béla: Freier Samstag — freie Zeit 4
Földesiné dr. Szabó Gyöngyi: Die Mittelschüler und ihre Eltern über den Spitzensport I. 5
Oláh Miklós: Lernen und Sport 10
Szentgyörgyi Zoltán: Einige „zauberhafte" Übungen zur Entwicklung der vielseitigen Beinfunktion 13
Andor György: Über die Vergangenheit der ungarischen Luftfahrt — Gespräch mit Antal Bánhidi 16
Heilgymnastik 19
Ideen, Neuigkeiten 22
Sport und Sprache 24
Buchbesprechung 26
Körpererziehung in der Schule, Bibliographie I. 28

5,50 Ft.

INDEX: 25824

Lovas Albert felvétele